Feyyaz Kayacan

SIĞINAK HİKÂYELERİ

Kapak düzeni: A. Arad
Kapak baskısı : Oya Basımevi

FEYYAZ KAYACAN

SIĞINAK HİKÂYELERİ

YEDİTEPE

YAYINLARI

YEDİTEPE YAYINLARI 122

Nuruosmaniye, Mengene sokağı
Yeni Han No. 21 — İstanbul.

(Posta Kutusu: 77, İstanbul)

Telefon: 22 74 73

Bu kitap 1962 yılı aralık ayında İstanbul'da
Yeni Matbaa'da basılmıştır

SIĞINAK

O SIRALARDA FOREST Hill'de oturuyorduk. Dartmouth caddesinden insanlar geçiyordu iğreti adımlarla. Dartmouth caddesi Manş denizine dökülüyordu, harbe dökülüyordu. Bütün yolların ucunda tel örgülere asılı yaralar sallanıyordu. İşsizdim. Parasızdım. Karım, York'a gitmişti. York'ta insanlar biraz daha diri idi sanki. Ölümün sülükleri o kadar yapışmamıştı York'a. Londra'da yalnız başımaydım. Milyonlarca insan çevrede in cin gibi top oynuyorlardı. İnsanlar birbirlerini hortlatıyorlardı. Ceplerim boş zamanla dolu idi. Dünyalar dolusu öldürecek zamanım vardı. Kütüphane ta karşımızdaydı. Kütüphane günlerimin

mezbahası olmuştu. Can sıkıntımın satırı ile günlerin kellesini uçurup duruyordum bir bir. Kütüphanede birçok kitap elimden geçti. Ama bir sayfacığını olsun yutturamadım havsalama. Kitaplar bir kulağımdan girip öteki uçurumuma dökülüyordu.

Canavar düdükleri çığlıklara tırmanıyordu. Dartmouth caddesinde korkunun kırkayakları. Canavar düdüklerinin sesi ölünün çığlığından beterdi. Tüyleri kökünden kulaç kulaç ürperten bir inilti. Gökyüzü can çekişiyordu. Canavar düdükleri susunca ölüm yürüyordu üstü müze. Uçan bombalar. Bazan bir, bazan iki, bazan dünyanın dört bir köşesinden, bazan cehennemin dibinden ve karanlığın örekesinden. Uçan bombaların hızı ile zonkluyor mavilik. Uçan bombanın motörü durunca kireçli bir sessizlik çöküyordu sokakların, ağaçların, insanların ve evlerin üstüne. Uçan bomba balıklama düşene, evler yıkılana, canlar havalanana ve ölüm yürürlüğe girene kadar. Bizden yana çevrilmişti ölümün merceği. Bize ölüm taahhütlü gönderiliyordu. Ama insan eli değmemiş türünden. Ölüm işini ezbere biliyordu. Düşman diye bir şey yoktu ortada. Düşman kimdi? Ölümün kendisi. Manş denizinin karşı kıyısındaki kızaklardan havalanan uçan bomba, kendi başına buyruk kesiliyordu. Onun elindeydi. bütün şıklar. İnsan kokusu aldıkça bütün baykuşları ile sökün ediyordu dereden ve tepeden. Kim görmüş ki ölümün kaşerlendiğini? O güne kadar hava açıktı. Bir gün önceki karanlıkların, uğultuların, canavar feryatlarının sağıldığı gökyüzü ile ilintisi yok görünüyordu. Yüzlerce baraj balonu sallanıyordu havada. Şişkin gümüşü çakıl taşları. Tehlike gelip çatınca, balonlar ölümün yolunu kesecek, ölümün hizasına tırmanacak. Ama ölümün yolu düşmüyor çoğu zaman bu katlara. Kimi zaman az aşağısından, kimi zaman az yükseğinden geçiyor. İkisinin ortasını seçmiyor inadına. Yolun karşı, tarafına geçeceğim.

Mr. Ellis evden fırladı o an. Bir elinde kürek, bir elinde kova. Yolun ortasına zincirlemesine salıverilen beygir pisliklerini toplayacak. Mr. Ellis bahçesine düşkün, Mr. Ellis fındıkla, fıstıkla besler bahçesini. Beygirin sadakasını toplarken şöyle bir doğruldu. Yukarlara doğru baktı. Balonları sayıyordu galiba. Bir tane eksik çıksa...

— Balonlar bugün dünkü kadar yüksek değil, dedi Mr. Ellis.

— Balonlar bugün dünkü kadar yüksek değil, dedim.

— Balonlar bugün dünkü kadar yüksek değil, dedi binlerce insan Mr. Ellis'in ağzından.

Dartmouth caddesi ile Tanrı arasında nazar boncukları gibi duruyor balonlar. Balonlar Mr. Ellis'in muskası. Bahçeye ya bomba düşerse, düşüncesi Mr. Ellis'in korktuğu biricik şey. Öte yanını pek umursadığı yok. Ev gitse bile olur. Yeter ki erik ağaçlarına, delfinyomlara, jeranyomlara ve öteki lâtinceli bitkilere el sürmesin ölüm.

Mr. Ellis kovayı yarıyadak doldurduktan sonra bahçesine döndü. Mr. Ellis'in bahçesi ile Tanrı arasında serseri dualar dolaşıyordu. Gözler boyanıyordu danışıklı.

Postacının kızı Vera arabayla çocuğunu gezmiye götürüyor.

Vera'nın simsiyahtı saçları. Yakamozlu saçlar.

Vera, her adımıyla soyunurcasına yürüyordu.

Karım York'ta idi.

Balonlar bugün dünkü kadar yüksek değildi.

«Good morning» dedi.

«Good morning» dedim. Bacaklarına baktım. Upuzun bacakları vardı Vera'nın. Dartmouth caddesi ile gizli yıldızlar arasında. Bir kadın yürüyordu. Dartmouth caddesinde serviler dikerekten.

Kütüphanenin okuma odasında iki ihtiyar harbin sayfalarını çeviriyorlardı masa üstünde. Son sayfalarını belki. Titrek umutlar yeşeriyordu ellerinde. Derken cana-

var düdükleri davrandı birdenbire. Canavar düdükleri bulut üstünde bulut bırakmadı. İhtiyarlar gaz maskelerini topladılar. Kütüphanenin yanı başındaki sığınağa yollandılar.

Canavar düdüklerinin sesi kesilmemişti. İniltiler kefen kefen uzuyordu. Mevsimlerin nefesi tıkanıverdi. Baraj balonları şimdi havada buğday tanelerine benziyordu. Havaya serpilmiş fal taşlarına benziyordu. Hangi çingene kızının avucundan boşalmış? Çingene kızı falı darmadağınık bırakıp sığınağa dalmış. Mr. Ellis toprakla dolu iki kutuya sarılıp sığınağa koştu. Kutuların içinde yazlık çiçek filizleri vardı. Azıcık boy attıktan sonra bahçeye dikecekti. Mr. Ellis toprağı ölümden kaçırıyordu. Loştu sığınağın içi. Düğümlenmiş bir rahmin içi gibi... Ceninlerce insan dolmuştu rahmin loşluğuna. Rahmin içinde iki üç elektrik lâmbasının donuk ışığı, loşluktan öteye doğru sızmıya çalışıyordu. Ceninlerin yüzlerine ışık paçavraları iğnelenmişti. Yüzler kıpırdayınca paçavralar yere düşüyordu. İki katlı döşekler vardı rahmin içinde. İki katlı uykularda oturanların gözleri üstüne kulak zarları gerilmişti. Göz kapaklarının kökündeki kulaklar uyanıktı.

Çingene kızı, fal kaçkını çingene kızı çevirecekti çarkı. Felekler devrilecekti başımıza. Aklımda tekerlekler, feleğin değneği ile çevrilen çemberler yarıştırılacak. Yarışı kim kazanacak? Çocukluğumda, benden başka kimse binemezdi çemberime. Başkalarının değneği ile kurcalanan bir çember değildi. Yalnız benim gözlerimde, yalnız benim ellerimde tüter ve dönerdi ve yalnız başkalarının eli ve gözü kalmadığı demlerde çıkarırdım çemberimi bahçenin tavan-arasından. Ne anama duyurmuştum, ne de feleğe, böyle bir çemberim olduğunu.

Ama sığınağın tavan-arasındayız şimdi. Unutulmuşuz. Eskimişiz püskümüşüz. Anam ölmüş. Etrafıma ördüğü duvarlar yıkılmış, içinde dama taşı gibi oynatıldığım bah-

çede bırakmışım güdümlü oyunlarımı. Hani dünyalar benim olsa nesi eksilirdi dünyanın? Ama tutulacak bir yanı olmalı şu dünyanın. Kimseye okutulur cinsinden değil.

Baş döndürücü bir sabırla uçan bombaları bekliyoruz. Geliyorlar, geliyorlar. Gelecekler, gelecekler. Gelseler, gelseler, gelseler ve düşseler artık. Kafamızın üstünde veya yanı başında dolaşmasalar artık dünyanın sonu gelinceye kadar. Dünyanın sonu herkes için başka. Dünyanın sonu benim için, benim dünyamın gözüne tüy dikilmesi. Benim dünyam sona erince, arda kalan dünya eskisi gibi olamaz artık. Dışardan değişmemiş görünse bile.

Nerdeler, nerdeler? Ne taraftan çullanacak başımıza, dereden tepeden getirilen ölüm? Yerin altından mı, üstünden mi, güneşin burnunun dibinden mi, şu anda bir incir çekirdeğini doldurmıyacak kadar ufalan göğün tepe taklak kıblesinden mi, bulutların leşi içinden mi, samanın altından mı, pabucumun tersinden mi yoksa yoksa.

Çekmecesinden mi canı sıkılan
görmemezlikten gelen tanrıların?

Nerdeler, nerdeler be diye soruldu, ölüme en bitişik yerlerde. Yani Dartmouth caddesinde, yani Lewisham'da, yani Catford'da, Beckenham'da, Crystal Palace'da, yani New Cross'da, Ladywell'de, Kidbrook'da, yani Peckham'da, Camberwell'de, yani Gypsy Hill'de, Perry Rise'da, Lordship ane'da, yani Dulwich'de yani yanide...

«Acelesi, yok» dedi, «bekle» dedi, sığınakta domino oynayan ihtiyarlardan biri. «Sen işine bak» dedi ihtiyar, birazdan civcivlenir, hummalanır ölüm. Geliyordur şimdi, aklına insanları koyaraktan. Belki biz de varızdır aklında, belki yokuzdur. Acelesi yok.»

«Acelesi yok» dedi Mr. Ellis. «Sonra da diksem olur

çiçekleri.» Acelesi yok. Çiçekler de ölüm gibi. Aceleye gelmez.

Karım York'ta idi. Karımı York'tan kaptığım gibi kafamın içine koydum. Dartmouth caddesinde adımları daha dinmeyen Vera'yı getirdim aklıma palas pandıras.. Postacı kızı Vera aklımda bulunca kendini, gerindi gerindi aklımın alabildiğine. Ve kanıma kadar içerlekmiş gibi kadınların ellerini bastırdım çığlıkların ağzına.

Mr. Ellis'in cepleri zarflarla doluydu. Zarfların içinde çiçek tohumları vardı. Sığınakta tohumlar tane tane düşünüyorlardı toprak kaçkını bir uykuda. «Toprak nedir, diye sordu tohumların biri.

«Toprak» dedi. Mr. Ellis, «toprak içimizden gelen bir yerdi eskiden.»

«Toprak,» dedi Mr. Ellis, «güneşe yeniden başladığımız bir yerdi her sabah, geceler ağaçları, yağmurlar çiçekleri ağırladıktan sonra.. Arap kızı damdan bakarken.»

«Ama harbe gitti toprak,» dedi Mr. Ellis, «ölüleri ağırlamıya.»

«Harp nedir» deyince tohum, «birazdan görürsün, acelesi yok,» dedi Mr. Ellis.

Dartmouth caddesinin sol köşesinde Kapitol sinemasi vardı. Sinemanın önündeki otobüs durağında bir kadınla bir çocuk bekliyordu. Çocuk havadaki balonlardan birini istedi. Annesi elini uzattı, yetişemedi. Avucu boş döndü. «Acelesi yok.» dedi çocuk. «Büyüyünce yetişirim ben ona.»

Sinemanın içi tenha idi. En ön sırada yaşlı bir adam oturuyordu. Filim adamın başına dikilmişti. Adam filmle içli dışlı olmuştu. Perdeye bir yazı aksettirildi: «Tehlike işareti çalınmıştır. Dışarı çıkmak istiyen seyircilerin yerlerini sessizce terketmeleri rica olunur. Filme ara verilmiyecektir.»

Adam yazıyı okudu. Evdeki güvercinlerini düşündü

bir ara. Adam güvercinlerine çok düşkündü. Her kanatta payı vardı. Güvercinlerle birlikte kuşbakışı serüvenlere çıkardı. Güvercinler tekaüde çekilmemişti daha çünkü. Güvercinler kanatlarını dişlerine takıp ölümden sıyrılabilirler, diye düşündü adam.

Sinemadaki serüvenlerin ön safında oturan adam, dört nala perdede koşturulan atlardan birinin sırtına sıçradığı gibi, Sinoux'ların Komanş'ların, Apaş'ların, Çeroki'lerin peşine takıldı, Kızıl - derili naralar ataraktan. Ama adamın güvercinleri, şom kanatlı bombalardan birinin suyuna gidecekti yakında. Ama adam delirecekti, aklını kaçıracaktı çorap söküklerinden. Uçan bomba Dartmouth caddesinin öte ucundan göründü. Korkunun şekillerine değiyordu eller, Sorular devrilmiye başladı havada. Etlerden boşalacak mıydı canlar? Son perdesi oynanacak mıydı gözlerin, konuşkan uçurumlarda? Uçan bomba bizden yana sokuluyordu. Göğün şakaklarını delerekten. Derken bomba motorunun sesi kesildi. Ve ortalığın dilini yutması ve kafalardaki bozgunların durdukları yerde ayaklanmasiyle, zifirî bir gürültünün toprağa saplanması bir oldu. Ve hiçbir nefesin ölümü çıkmadı gürültünün enkazı altından. Pal taşları geri püskürtüldü.

Uçan bomba demiryolunun kenarına düştüğü zaman Mrs. Valley mutfakta patates kızartıyordu. Yüreği ağzına gelen toprağın sarası tutunca tava devrildi. Tava devrilince patatesler yere döküldü. Patatesler yere dökülünce Mrs. Valley yumdu gözünü ve açtı ağzının mansabını.

Mrs. Valley tanrı çapında bir kadındı. Dağdan taştan ve insanlardan yapılmıştı. Mrs. Valley'nin mahalleye ne zaman geldiğini kimse bilmiyordu. Yalnız güneşi ve yıldızları onun büyüttüğüne değgin söylentiler dolaşıyordu masallarda ve kuşların dilinde. Kimce bina edildiği bilinmiyordu. Mrs. Valley'nin. Çocuklara bakılırsa gök gürültüsünden doğmuşmuş da Mrs. Valley doğruluvermiş dos-

doğru kendi elinden gelene kadar, en beklenmedik, en akla sığmadık, en tartılmadık ölçülerin gözbebeğinden.

Mrs. Valley kutuptan kutuba deprendi. Giydirmediği, çarptırmadığı küfür kalmadı ölüme ve şom gözlü bombalara. Mr. Valley feleğin kulağını büktü. Ölümün kıçına bir tekme salladı. Çil yavrusu gibi dağıldı ölümün kıkırdakları. Boy ölçüşme bir daha benle, dedi, ufaklaşan tefekleşen ölüme. Ve Mrs. Valley toprağın ciğerini yerli yerine koydu. Ağaçları cıvıldattı.

Ve sonra güldü kahkahaların mağaralarından. Güldü ve güldükçe büyüdü. Ve güldükçe devirdi, insanlara çevrik derme çatma kaderleri. Ve bin kez daha ses vererek canavar düdüklerinden, insanları kendi eliyle çıkardı sığınaklardan ve korkunun derisi altından ve işe yolladı ve yaşamaya yolladı hepsini, ağırttığı yollar süresince. Tanıyamıyacaktık az kalsın önümüzden gıcır gıcır geçen Dartmouth caddesini.

Mr. Ellis bahçesine döndüğü zaman, çiçeklerin, yemiş ağaçlarının, fidanların, filizlerin, tomurcukların, bayramlık kuşların hora teptiklerini gördü. Derken erik ağacı ile elma ağacı, balkona asılı ipi çevirmiye koyuldular. Ve ip atlamıya başladı bütün bahçe. Mr. Ellis cebindeki tohumları savurdu ayyuka kadar. Bir şeyler söylemek istedi. Sevinçler dolandı diline. «Gök» dedi. «Tanrının kökü,» dedi. «Deniz tohumu,» dedi. «Ben, ben, ben,» dedi.

SONRA GECE OLDU, IŞIKLAR MASKELENDİ. ODALARA HAPSEDİLDİ.

Ve Mrs. Valley sığınağa yollandı. Bu gece çarşamba gecesi idi. Çarşamba gecesi bütün sığınak halkı Mrs. Valley'nin kocaman elleriyle, pişirdiği peynirli soğanlı poğaçaları atıştırırdı. Mrs. Valley elinde bir sepet taşıyordu. Sepetin içinde peynirli soğanlı iştahlar. Mrs. Valley sı-

ğınağa doldu. En okkalı merhabalarını boşalttı sığınaklıların kulağına. Mrs. Valley yataklardan birine oturdu. Daha doğrusu etlerinin ortasına çömeldi. Kadın yüzde yüz sonsuzdu. Bir araba dolusu memesi vardı. Kalçalarının içindeki kazanlarda insan döllerini dokuz ay kaynatmış, dokuz rahimden dokuz çocuk çıkarmıştı. Dr. Ellis bir gezegen gibi Mrs. Valley'ye sokuldu.

«Çocuklardan ne haber?» dedi.

«Çocuklar mı?» dedi Mrs. Valley. «Çil yavrusu gibi kaçtılar Londra'dan. Ne olacak hepsi de korkak. Şimdi şu cephe senin, bu cephe benim diye çarpışıp duruyorlar. Biri Avrupa'da, biri Afrika'da, biri denizlerde, biri havalarda, biri yer altında, biri güneşte, biri ayda, biri cehennemde... Onlar benden uzak ama benim elimdedir hâlâ göbek bağlarının dizginleri, ölenler bile, ölecekler bile, rahmimde heyyulaşacak yeni baştan, taaaa son nefesimin keyfî gelinceye kadar veya rahmimden önceki tanrılardan kalma dünyaların sonu bizim dünyamıza bulaşıncaya kadar ki, o kadarını kimse bilemez ve kimse bilemediği için ben onlara gösteririm, bilgiçlikleri tutacak olursa beş kardeşin güneşten kopma şamarlarını taaa elimin güneyinden ve dört bir köşesinden ve yedi canımın canı çekerse ki çekmemezliğine imkân yok bana okunan veya savrulan meydancıklar karşıma çıktıkça, o vakit işte, bütün Allahların kanını başıma sıçratarak bir zırnığını bile bırakmam ellerinde o bilgiçlerin o ölüm yamakları ve hık deyicilerinin akılladıkları entipüften karanlıkların, ve vay haline bu çaptaki lâftan lâf anlamıyanların.»

Mrs. Valley'nin omuzladığı ihtarlar dünyayı dört döndü, duyanlar tarafından duymıyanlara soluk soluğa yetiştirildi.

Sonra o uzun cümlenin karşısında karnımız acıktı.

Poğaçalara dadandık.

Londra, 1954

ŞAİR ALVİN

MARCEL PROUST'UN Yitirilmiş zamanın peşine düşmesi, geçmiş günlerin anılarını kuru bamyalar gibi iplere gerip kafasında perde perde sallandırması, galiba bir çay fincanı ile başlamış. Çay fincanının içine bakaraktan fincanı taşırmış, fincandan taşan falını gerisin geriye açmış. Bir köstebek gibi odasına kapanmış, dehlizlerini dört yana birden salıvermiş. Ve kurtlandıkça kurtlanmış. Benim anılarım ilkin, tuvalet kâğıdına el uzattığım zaman geviş getirmiye başladı. Kâğıt «Bronco» markası ile damgalanmış. Kovboy filimlerinden aşırılma bir ad gibi. Kâğıt bilmem kaç türlü ilâca batırılmış ve çıkarılmış. Mikrop tutmaz olmuş. Hastane kokuyor düpedüz. İnsan bir koğuşa girmişe dönüyor. Hastabakıcılar, hastalar, doktorlar, ölüm sızmasın diye

yaraları susturan pamuklar, pansımanlar, tülbentler, fermantasyonlar, ve tomar tomar sargılar...

Alvin'in sargıları çözülüyor şimdi aklımda. Ayağının dibinde tomar tomar kâğıtlar. Tomar tomar şiirler. Telsiz telgraf şeritleri gibi. Aklımda parazit yapıyor. Alvin'in başından, gözlerinden, kulaklarından gözün alabildiğine kâğıtlar fışkırıyor. Halk kütüphanesinin okuma odası, Alvin'in şurasından burasından çıkan cerahatli ektoplazmanın hışırtıları ile dolu.

Çözülün sargılar çözülün.

Sargının ucu Forest Hill'de. Harb daha suyunu çekmemiş. Sığınak tiryakileri açık havada yaşamıya daha alışmamış. Sığınaklar, korkularını paylaşmıya gelen kişilerin kulüpleri gibiydi. Korkular, baraj balonlarının yüksekliği ile ayarlanıyor. Baraj balonları ve uçan bombalar, havanın yapıtları olmuş.

Kütüphanenin okuma odasında Alvin bardaktan boşanırcasına şiir yazıyordu. Uç uca yapıştırdığı kâğıtların sürüngenleri uzuyordu yerde. Bir iki kişi ellerindeki gazeteleri bırakmışlar, kâğıtların sökün edişini seyrediyorlardı. Alvin'in kırmızı bir ceketi vardı. Kadifeden. Bayrağımsı bir giysi. Hele sarı saçlarına eklenince. Kırmızı ceketi ile, Alvin, derisi yüzülmüş bir meleğe benziyordu. Alvin'in kafasında şiirler dalgalanıyordu. Şiirlerini çamaşır iplerinde kurutmaktaydı.

Alvin rüyalarının kuluçkasına yatmış bir sümüklü böcekti. Sümüklü böceklerin en verimlisi. Burnunu karıştıra karıştıra yazıyordu. Fitillerce şiir çıkıyordu burnundan.

Canavar düdüklerinin gene sarası tutunca Alvin yerden sarmaşıklarını topladı. Sığınağa kaçtı. Masanın altında bir metrelik bir şiirini unutmuştu. Belki de kasten bırakmıştı. İlham perisinin topuğuna dak uzayan uzun menzilli saçlardan bir tel. Yerden aldığım gibi sığınak

yolunu tuttum. Alvin orada olacaktı her halde. Sığınağa koşarken ilham perisinin burnu akıyordu.

Elimde kıvranan kuyruklu şiiri Alvin'e uzattım.

— Kütüphanede unuttunuz galiba, dedim. Masanın altında buldum.

Alvin sevindi. Altıncı kıtayı, altıncı buudu keşfetmişcesine sevindi. Sığınağın loşluğu içinde, Alvin'in perimsi sesi ile karşılaştım. Yılankavi bir ses:

— Aman ne iyi ettiniz de buraya gelmeyi düşündünüz, dedi. Şiirimin olanca usaresi bu parçada işte. Şiirin, dokuması, etleri hep bu kemik etrafına örülü. Siz bulup de getirmeseydiniz kaybolup gidecekti. Yeni baştan yazmam gerekecek. Ama belki de bunca esaslı bir şey çıkaramıyacaktım. Söyleyeceklerim o kadar çok ki bir saat önce yazdıklarımı hatırlıyamıyorum. Yerine başka şeyler, başka mısralar üşüşüyor.

Alvin'in sesi, sarmaşık gibi loşluklar içinde kıvranıyor. Kâğıdı elimden almak için elini uzattı.

Alvin'in eli sığınağın karanlığında sinsi sinsi ışıdı. Bir baş ve bir de şehadet parmağı vardı elinin. Yumruklaşmıştı. Doğuştan öyle idi galiba. Baktığımın farkına varınca elini hemen cebine soktu. Bir ayıbını saklıyormuş gibi. Sanki her şair şiirini parmak hesabiyle yazarmış gibi. Acımak istedim. acımaya lüzum görmedim.

Alvin utanarak sordu:

— Okudunuz mu?

— Okumadım.

— İsabet, dedi, daha bitirmemiştim. Hepsini birden okursanız daha iyi kavrarsınız. Tamamladıktan sonra okurum size olmaz mı? Şiirimin sarmaşıklı eşiğinde beklerim sizi olmaz mı? Size şiirimin mendilini sallarım olmaz mı? Şiirime davet ederim sizi olmaz mı?

Alvin'in boyu upuzundu. Kuğu kuşu gibi. Kuğu kuşunun boynunda Alvin'in sipsivri gırtlak kemiği alçalıp

yükseliyordu. Kantar ibresi gibi. Alvin'in boynu dişi bir rakkas gibi sallanıyordu yandan yana. Sorularının sargısını çözdükçe. Cılk cılk eller dolaşmıya koyuldu sığınağın havasında. Serseri eller. Tek parmaklı, iki parmaklı. Cerahatlı rakkaslar. Eller sığmak duvarlarında yengeçleşti. Yandan yana. Alvin'in sesi, bu ellerde biriktikçe birikti.

Ben York'taki karımı kafamın içine koydum. Karımın York'taki rüyasına ahtapot gibi girdim. Dartmouth caddesinden az önce geçen postacı kızı Vera'yı palas pandıras aklıma getirdim. Vera'nın uzaklaşan her adımı ile Dartmouth caddesi biraz daha kıvama geliyordu. Postacı kızı kendini aklımda bulunca, alabildiğine gerindi. Ve kanıma kadar içerlek kadınların elleriyle duvardaki yengeçleri sildim.

Mrs. Valley, şair Alvin'i sevmezdi hiç. Şair olduğu için değil, Alvin olduğu için sade. Mrs. Valley dünyaları cebinden çıkaracak kadar kocaman bir kadındı. Her yerde dünya kadar, ağırlığı vardı. Köküne kadar dünyada idi. Okumamıştı. Daha iyisini yapmıştı. Tepeden tırnağa kadar yaşamıştı. Adiliğine bile hayatın yontulmamış sürükleyiciliği vardı. Mrs. Valley, şair Alvin'de bir iğretilik sezinliyordu.

Bir gece sığınakta oturuyorduk. Galyalı tütüncü Gareth kafayı bir hayli bulutlandırmıştı. Akordeonu ile memleket havaları çalıyor, ara sıra duraklıyarak Mrs. Valley'den açık saçık hikâyeler istiyordu. Mrs. Valley bu çeşit şeylerin pîri idi. Mrs. Valley hikâyelerini ballandırıyor, kocaman, sel gibi bir cinsellik evreni kuruyordu. Şehvetin meddahlığını yapıyordu. Kahkahalarında teni kamçılıyan bir şey vardı. Tütüncü Gareth, hikâyeleri dinlerken «Vay canına, vay canına» deyip duruyordu.

Ben, köşedeki yataklardan birinde yatan Vera'yı seyrediyordum. Vera, ses çıkarmadan Mrs. Valley'i dinliyor-

du. Hikâyeler Vera'nın kalçalarını körüklemekte. Acaba neler geçmekte şimdi Vera'nın aklından? Vera'nın kocası ölmüştü. Uçağı Londra üzerinde düşürülmüştü. Ne zaman ölmüştü? Ne zaman düşmüştü? Yıllar gerilere doğru yığılmıştı. Kocasının sesi bu yığın altında kaybolmuştu. Vera, yalnız vücudunu hatırlıyordu kocasının. İnceden inceye. Aslan payını vücuda veren bir kadın titizliği ile. Vera'nın aklında şimdi Prağlı pilot Karel'in vücudu vardı. «Hoşlanıyor musun? hoşlanıyor musun? diye soruyordu Karel. Durmadan, durmadan. Hoşlanmak da lâf mı? Yatakta insanı böylesine sorguya çekmeyi bıraksa... Niye kendini salıvermiyor? Hınç almak istiyor gibi bir hali var. Beni ezmek istiyor. Ama öyle yağma yok. Yağmacılık bende asıl. Karel'in kolları arasına yalnız vücudumdur teslim ettiğim. Asıl vücudumdan sonrakisi benim oluyor. Kadınlığımın alevlenmesi. Ve o alevde yalnız olmayı isterim. Yalnızlıkların beraberleşmesi».

Derken içeri Alvin girdi. Mrs. Valley anlattığı hikâyeyi yarıda bırakarak Alvin'den yana seslendi:

— Merhaba şairi âzam. Saçlarınıza kimsenin nazarı değmesin. Neden böyle uzun olduğunu bilmiyorum. Her halde bir hikmeti olacak. İncil'deki Samson'un ahfadından olmasın bizim şairi âzamcık. Saçı kesilince, koca koca sütunları devirebilen Samson gücünü kuvvetini kaybediverirmiş. Alvin de galba hayal gücünü yitirmemek için saçlarını kestirmiyor. Alvin daha doğrusu ilham perisinin uzun saçlarını, peruka gibi kellesine geçirmiş. Dikkat, dikkat, oğlum Alvin. Peruka kafadan kaymasın. Yoksa halin yamandır. Cascavlak şiirsiz kalırsın ortalarda.

Mrs. Valley'in gözü Vera'ya ilişti.

— Alvin, dedi, sana şiir miir yaramaz. Sana kadın lâzım. Ne dersin Vera? Alvin'i yola getirsek şöyle bir... Gözlerini fal taşı gibi açsak. Şair dediğin azıcık da kadın düşkünü olur, er meydanında dolaşmasını bilir ka-

dınlara sataşaraktan... Hadi bakalım, Alvin, sıkıysa gösterse bakalım kendini.

Alvin irkildi, iğrendi.

Onun bir gün bana söyledikleri hatırımda hâlâ:

— Çok âdi bir kadın şu Mrs. Valley. Çocukları varmış. İnsanın nasıl böyle bir annesi olabilir? Kendi annemi hatırlıyorum da... Ben çocukken öldü. Nefis bir kadındı. Yumuşak ve tatlı. Çocukken hep koynuna alırdı beni. Sıcaktı. O evde yokken elbiselerini giyerdim hep. Onun kürk mantosunu hâlâ saklarım. (Alvin sesini büsbütün saman altından süzdü.) Bilir misiniz ne zevkli şeydir çırılçıplak soyunup da kürkler arasında yuvarlanmak? Hem insanın tüyleri ürperiyor, hem de kürkün. Dehşetli bir zevk. Kürkün üstünde saatlerce yuvarlanıyorum. Sağdan sola, yandan yana, baştan ayağa. Bizim eve gelirseniz bir gün size annemin kürk mantosunu gösteririm, olmaz mı, olmaz mı, olmaz mı?

Alvin, Mrs. Valley'nin söylediklerine cevap vermeden yanıma geldi. Şiirini bitirmişti. Bana okuyacaktı. Başladı:

Ezeller geldi geçti. Önceli ve sonralı milâtlar akıp gitti. Nuh Baba gemisine bindi, indi, tufanlar yükseldi alçaldı. Alvin hâlâ okuyordu. Ölüm icat edildi, tahtalıköyün cilt cilt haritaları çıkarıldı, uygarlıkların pabuçları bir dama atıldı, mamutlardan sonra filler çıktı, insanlar maymunluktan vazgeçip iki ayak üstünde yürümiye koyuldular, bir kuş gagasını bilediği And dağlarını kuzeyden güneye eskitti, Leylâ ile Mecnun evlendiler boşandılar, tencere yuvarlandı kapağını buldu, balık kavak ağacına çıktı, hacıyatmazlar gibi yıkıldı dikildi tanrılar, sonra gazetelerin son baskı son nefesi çıktı.

Alvin hâlâ okuyordu.

Pes, dedim. Pes, dedi tencere ve kapağı. Pes dediler tanrılar, tufanlar ve ezeller. Ama baktım ki sönmemişti daha ezelden az önce yaktığım sigara.

Londra, 1954

POSTACI KIZI VERA

POSTACI KIZI VERA'NIN oturduğu bodrum katıyla sığınak arasında pek fazla bir ayrıntı yoktu. İkisi de karanlıktı. İkisi de gün ışığını sabahtan akşama dek yalanlıyordu. Güneşi iç edercesine. Ama güneş ikisinin de semtine uğramıyordu. Enayi mi güneş? Çocukları avuç avuç bilya gibi, arsalara, kaldırımlara serpmek, aklından geçen her rengi ağacın ve çiçeğin aklına koymak, pencerelerdeki saksıları çiçeklerinden boşaltmak, çiçekleri ikinci üçüncü katlardan yani seyircilik katlarından atlatıp intiharı göze alırcasına yer yüzüne indirmek, çiçek saksı sahiplerini hırsız var diye bağırtmak, Vera'yı aydınlığa ayartmak, Vera'yı belinden, kollarından, teninden, saçlarının her bir telinden, gözlerinin ferinden, ayağının turabından, göğsünün hedi-

yelerinden, güzelliğinin ve kalçalarının dolambaçlarından yakalayıp dağa kaçırmak, sokağa kaçırmak varken, Vera'yı bayrak gibi dalgalandırmak, Vera ile siftahlanmak varken nesine gerek bodrumlar güneşin? Ve nesine gerek yer altına çömelen sığınaklar ve simsıkı iliklenmiş, korku kavşakları? Güneş evcil mi ki? Kiracısı mı ki güneş sokak dışı bodrumların, soluk dışı sığınakların? Ama güneşten sonra, Mrs. Valley vardı. Mrs. Valley sığınakta idi. Sığınakta Mrs. Valley'nin ölüme dayattığı kahkahaları, ölümün iki bacağına birden okuyuşu vardı. Sığınakta, bahçesini cebinde gezdiren, bütün ip uçlarını bahçesine bağlayan Mr. Ellis vardı. Mr. Ellis'in her çiçekteki kaşığı vardı. Tütüncü Gareth vardı. Her kadında büyüyen, çimlenen demlenen gözleriyle. Ve yabancı bir topraktan kopup gelen ve Dartmouth caddesinde İstanbul'un arnavut kaldırımlarında çıkarttıklarıma benzer ayak sesleri vermiye çalışan ben vardım. İstanbul'u düşündükçe içi minarelenen, içi kandil fenerleri gibi renklenen, donanan ben vardım ben. Ben, geceleri Dartmouth caddesine çıktığımda, karanlıkta yanımı yöremi göremezdim. Elektrik direklerinde kafamı parçalamaktan bıkınca İstanbul'daki çocukluğumdan ısmarladığım maytap ateşlerini elime geçirir, analarından, babalarından gizli dükkân kapılarının kovuklarında delikanlılarla, kanlarında naraların zonkladığı erkeklerle sarmaş dolaş öpüşen, öpücüklerin arap saçına dalan kızları aydınlatır, kıvılcımlandırırdım. Ve kanımın içinden göz kırpardım kızlara. Ve her kapı kovuğuna kocaman parçalar bırakırdım kendimden. Sevmenin türkçesi, daniskası patlak versin diye zilli tefli zurnalı dudaklarda.

Polisler peşime takılırdı. Pasif korunma gözetleyicileri peşime takılırdı. Söndür, söndür şu ateşi, derlerdi. Düşman görmesin ışığı sakın, harbe verilmesin sakın ışığın haberi, diye çevremde düğümlenip çözülürlerdi. Ama

ne onların elinden gelirdi ateşi susturmak, ne de benim. Avuçlarım ateş böceği kovanına dönerdi. Kadıköylü, Yeldeğirmenli ateş böcekleri. Ölümün ta göbeğinde, bahçemden kalma ateş böcekleri tanelenip duruyor, hâre hâre karanlığa işliyor. Ne ki bahçemde hırsız polis oynadığım polislere benzemiyor karşımdakiler. Hırsızlar ise gelmedi daha. Uçan bombaların küplerine binmedi daha, sayılarını kırklıyarak çoğaltan haramiler. Bin bir gece geçmişti ama geceyi çifteleyen, burgutan masallar tükenmek bilmiyordu. Kimin ağzından söyleniyordu, kimi eğlendiriyordu bu masallar? Bu masallarla kimin vakti öldürülüyordu saniyesi saniyesine? Beni mi eğlendiriyordu, Mrs. Valley'i mi? Değil, değil! Kulak asmaz olmuştuk artık masallara. Her gece masal dinleyemezdik. Ve dinlemiyorduk. Mrs. Valley ölümden ve zifirî masallardan daha konuşkandı. Ve en çok yaşamada becerikliydi, kanında canında becerikliydi. Yaşayışı dikine idi. etine buduna idi. Güneşin gücünü takıp takıştırdı, gününü gün, soluğunu soluk etmek için. Mrs. Valley'ye yeter miydi ateş böceklerim? Yeterdi. Yetmezse, kaşla göz, harble masal arasında Kadıköy'ünü boylar, apartımanların, evlerin muzır otlar gibi paylaştıkları, boğuştukları bahçemin artıkların, yenilerini getirebilirdi. Çil çil ateş böcekleri.

Ateş böceklerimin yolu bir kere daha elime düşerse, sığınağa gideceğim bir gece, ateş böceklerini önüme katıp. Ne diyecekler bakalım? Ne diyecek bakalım Mr. Ellis? Biliyorum. Bahçesine aktarmak istiyecek böcek çıkartmalarımı. İstesin, veririm. Yeter ki istesin. Ateş böceğinden bol ne var ki akıl ışığa yatınca? Düşman bile istese veririm. İstesin, yeter ki istesin.

Bodrum katının bulunduğu ev bizimkine bitişikti. Gece oldu mu ellerimde, parmaklarımın ucunda Vera'nın biçimi tutuşurdu. Saygımın azametinde. Bin bir beşik

kadının elimdeki aslında. Gece oldu mu ellerimin pürüzsüz hayaletleri dolaşırdı Vera'ların bodrumunda. Ellerim, çıtırdamadan bodrum katının çalısına girerdi. Ve ellerim serüvenlerin sırtında, dönünce ellerime sorardım: Ellerim neler gördünüz, derdim. Hangi ışıklara görücü gittiniz? Hangi sevincin kamaşan dâvasını güttünüz? Hangi falları ballandırdınız?

VE ELLERİM ANLATIRDI.

Sağlı sollu :

ELLERİM — İlk önce geceleri atlattık. Ters giden zamanın düzelmesini bekledik. Bütün darıların başımıza üşüşmesini bekledik. Bütün darıları başımıza sıçrattık. Ve sonra bitişik zindanlardan sıyrıldık. Serüvenlerin bekleme odalarım yıktık. Düşlerimizin penceresinden başımızı gözümüzü sarkıttık, Vera'nın adım sallandırdık. Hayatı bilmem kaçıncı dilden çevrilmiş gibi yaşamaya son verdik. Vera'nın elinden yaşıyacaktık hayatı. Umacılara, motörlü karakoncoloslara, ölümün üstümüze kurulan cambazhanesine boş verecektik, bomboş verecektik. Dartmouth caddesinin karşı yanındaki hamamın yüzme havuzunda huriler yıkandı. Sırtlarındaki ölümün kirini kesekediler. Ve bodrum katındaki yatakta Vera'nın vücudu uzuyordu kanun gibi, buyrultu gibi. Vera'nın teni ölüme karşı setlerini çekmişti. Vera'nın teni sırımlar boyunca gerindi uykuların farkında. Mutfaktaki saat zamandaki sabahın ikisini çaldı. Vera'nın uykusundaki zaman elden düşme, saatten düşme zaman

değildi hiç. Yayları, zemberekleri, yelkovanları, çanları, zilleri, tekerlemeleri, ilerlemeleri, gerilemeleri yoktu. Zamanın dişlisi, Vera'nın kendisi idi. Üstümüzden bir uçan bomba geçti. Gündüzden emdiği sütü burnundan getirerek gecenin, erek peşinde uluyarak. Sen ne yapıyordun o şıra? Odanda bekliyordun. Bizsiz bir yerlere gidemezdin. Bizi bekliyordun. Bizi, Vera'nın pırıl pırıl nezdine yollamıştın. Biz, Vera'yı ezberliyorduk, başparmağımızdan serçe parmağımıza kadar. Hınçahınç şeyler arttırıyorduk Vera'dan. İki bomba birinci bombanın arkasını dahasını getirmeden. Çabuklanan sezintilerde.

BEN — Çabuk çabuk neler arttırdınız Vera'nın yanından ve menzillerinden?

ELLERİM — Neler neler; Vera'nın şeylerini. Uykudaki, yatağın göz bebeğindeki Vera'nın. Uykuda mola veren, uyanınca yeryüzünün iliğinden fışkırmışa benzeyen şeyler. Vera uyanınca büsbütün güzelleyecek bu şeyleri. İnsan gözü, güneş gözü, akıl gözü, çiçek gözü uğruna. Hiçbir gözün aşındıramadığı güzelliğini körükleyecek. Güzelliğin en mutlak parmağı ile gösterilecek dilden dile.

BEN —Çabuk çabuk daha neler arttırdınız?

ELLERİM — Vera'mn düşlerini,
Düşlerinin tutarını.

VERA'NIN DÜŞÜ

Vera, düşünde eski zarı yeni baştan atıyor. Evlenme dairesinde attığı zarı. Zar, gene dört ayak üstüne düşer gibi oldu. Ama zar hileli idi. Güdümlü idi. Ne bilsin

Vera? Keramette payı yoktu ki. Bilseydi sanki atmıyacak mıydı aynı zarı? Düşünmek neye yarardı kaderin teferruatını? Evrenine bir erkek dadanmıştı. Erkek göklerden izinli inmişti. Erkek bulut kokuyordu, yıldızlamasına geliyordu, gözleri mavi bakıyordu; erkeğin elleri sonsuzdu, ürpertileri kışkırtınca. Kim vermişti bu elleri ona, fal-kardeşi olsun diye Vera ile, bakıp bakıp avucunun içine? Ama tek taraflı çıkmıştı fal. Binlerce yolun yolcusu olan insanlar varken neden yolunu bulutlara kaptıracak, bulutlara yedirecek ve göğün ters yüzüne çivilenecek bir erkek çıkarılmıştı karşısına? İki yol birbirini nasıl bulmuştu? Kimin eliyle kesinlemişti alın yazısının müsveddesi ve hangi andan başlamak ve çürümek üzere? Vera'nın bunları düşündüğü yoktu. Vera'nın soluğunun can noktasında bir erkek vardı. Gözünün yerlisi bir erkek. Kader diye onu benimsemişti. Öte yanı teferruattı. Onla yaşamak mutlu idi. İkisi beraber olunca cıcığına kadar yeryüzünde olurlardı, kalbur-üstü yıldızlarla. Beraberleştikleri her gün sevinçleri omuzlaşmışlardı; zamanın belini doğrultmuşlardı, can havlini ayarlamışlardı punduna getirip izinli fırsatları. Bu kadarını yapmış olmak az mıydı kaderlerde? Alın yazısını yorgan gibi çekmemişlerdi üstlerine. Son dakkaya kadar duman attırmışlardı kaderlerin kalem efendisine. Hallaç örneği. Öte yanı teferruattı. Toprak bir tene daha borçlanmıştı. O kadar.

Max, Vera'yı havacı arkadaşlarla birlikte gittiği bir dansta tanımıştı, gözlerine yeni üşüşen gözlerle seçmişti. Max, Vera'yı görünce, kocaman bir lâf gelivermişti dilinin ucuna. Ve bu lâfı Vera'ya atmıştı. Vera, işte bu lâfta yürürlüğe girmişti. Ve hâlâ bu lâfta yürüyordu. Kocasının sesi yoktu ortalarda artık, ama bu lâf hâlâ vardı. Bu lâf vücudunun şuuru idi. Yaşamanın, durmadan durmadan nesiçlenmesi. Utançsız, günahsız; gelişlerin en güzeliyle en dayanıklısıyla.

Neydi o evlenme dairesindeki halleri? Evlenme dairesi geçiyor şimdi Vera'nın düşünden. Dışarda, kapının eşiğinde, basamaklarda, kaldırımlarda konfetiler sürünüyordu. Rüzgâr üfleyince, çil yavrusu gibi kaçışıyorlardı. Kirden, tozdan, konfetilerin rengi solmuş, perdelenmişti. Eskimiş mutluluklara benziyorlardı. Başkalarından arta kalan saadet tortuları.

Max, evlenme dairesine, herkesten bir saat önce, bir ezel önce gelmişti. Evlenme dairesinin yanında bir birahane vardı. Oraya dalmıştı. Biraları uçurup dururken, içi bir türlü rahat etmemişti. İkide birde dışarı çıkıp sokağı bakmıştı, sokak hâlâ var mı diye. Vera'ya yol hazırlayan sokak hâlâ yerinde mi diye. Ve nihayet Vera görünmüştü. Süzüle süzüle, yüksele yüksele vücudunun geçit resminden ve debdebesinden ve saçlarının tantanasından ve selâma duran sokağın güvercin kanatlı alkışlarının arasından ve gagasından.

Vera'nın yanında kambur annesi, babası vardı. Babası, sokağı postacı gözü ile ölçüyordu. Evlenme dairesinin numarası 889'du. Ve sokak daha son numarasını yumurtlamamıştı. Gözün alabildiğine uzayıp duruyordu. Bu sokakta, iki taraflı mektup dağıtımı, en aşağı bir günlük bir işti. Belki daha fazla. Sokakta evden, apartımandan çok dükkân, daire, yazıhane, şirket yapıları vardı. Bu denli yerlere her gün yığın yığın mektup gider. Postacı ortalama bir hesap yürüttü, küçük dilini yutacak oldu kökünden, hesabı cıyak cıyak bağırtarak frenledi. Yeni baştan başladı, sokağın yalnız evlenme dairesine kadar olan kısmını ele aldı. Vera'yı filân unuttu. Nikâh memuru, o günedek binlerce çifte okumuş olduğu sözleri, kirli, ezik konfetiler gibi, çekirdek kabukları gibi okumıya başladı. Vera'yı filân unuttu. İğreti, baştan savma bir eda ile okuyordu. Sanki o değildi konuşan. Sanki elinde bir fatura vardı. Karşısındakilere değil de, kendi kendi-

ne okuyordu. Odadan çıkıp gittikten sonra herkes, o gene o sözleri okuyup duracaktı kendiliğinden, durmak bilmeden, hep aynı yivdeki sesin bostan beygirliğini yapan bir gramofon iğnesinin, plâğın bir yerine takılıp kalması gibi. Nikâh memuru son soluğunu toprak altına kaçırdığı zaman da aynı şeyi yapacaktı. Cennete giderse, melekleri, hurileri, cehenneme giderse şeytanları evlendirecekti. Hiçbir yere gidemeyip de sesini boşluklara kiralarcasına, bir kepçelik toprağında sayıklayıp durursa, kurtları evlendirecekti kendi cebinden ve kemiğinden. Azala azala, çürüye çürüye. Kendinden bir kolalı yakası kalıncaya kadar, kolalı bir sesle konuşuncaya kadar. Nikâh memuru, çenesinin, dilinin eleğinden hiçbir sözü kaçırmıyor, sızdırmıyordu. Vera'nın kanında konfetiler birbirini kovalıyordu. Dışardakiler, basamakların, kaldırımların, tortuların üst katındakiler gibi değil; el değmemiş, bol keseden atılmamış türünden. Konfetiler Vera'nın damarlarında bayram yapıyor, bayramları koşuşturuyor, bayramlara kolan vurduruyordu. Max, nikâh memurunun son sözünü, esneyişlerin bitimini iple, halatla çekiyordu. Son söz gelmiyordu. Max, avucunda sımsıkı tuttuğu sahtesiz yüzüğü Vera'nın parmağına geçirmek çığırının evrenler dolusu açılmasını bekliyordu. Vera'nın babası, nikâh memurunun sözü kadar uzun hesapları destekliyordu. Memur bir şeyler mırıldanıyordu hâlâ. Bollukta, zorlukta sizi birleştiriyorum, diyordu. Hastalıkta, sağlıkta sizi birleştiriyorum, diyordu. Ve ölüm sizi ayırıncaya kadar birleştiriyorum, birleştiriyorum, diyordu. Ve öte yandan ölüm kulak kabartıyordu. Duymazlıktan gelerek ve öte yandan ellerini oğuşturarak saman ve kefen altından.

Vera, düşünü orada duraklattı.

Düşünün hatırına birdenbire başka bir gün geldi. Ölümden ara sıra izinli olduğu günlerde görebildiği koca-

sı yanında yatıyordu. Vücutlarının yetebildiğine çıplaktılar. Birbirlerini büyümsemişlerdi hümmalı ellerin açıklamasında. Max, vücudundan daha da ötelere soyunmak istiyordu. Ama elinden gelmiyordu, vücudundan gelmi yordu. Bu, ölüme bir hazırlık mıydı farkında olmadan, yoksa huzurun tam ortasında patlak veren bir ulaşmamazlıktan doğma bir hırs mıydı? Max susuyordu. Vera tuhaf bir sesle Max'a dokundu:

— Max, dedi Vera, düşmanın karanlığı ile senli benli olmıya giderken neler düşünürsün?

— Ölümü ölümle ağırlamıya gittiğimi. Kimi zaman kaskatı kesilir aklım ve düşünemem. Kimi zaman da kendimi içerden dışarıya harcadığım oluyor. Soluğuma dolduruyorum olanca varlığımı ve ötelere, ötelere doğru etimi kemiğimi kaybediyorum elimden. Ve her soluk verişimde bulutlar biraz daha büyüyor, biraz daha içime giriyor, taşıyor. Uçağımın içinde değil de, tek kişilik bulutlar, tek kişilik gökyüzleri içindeymiş gibi oluyorum. Soluğumla hiçbir ilintim kalmamacasına. Sonra bulutların arasından kendimi toparlıyorum. Kendimi kendimle sınırlandırıyorum. O vakit sen aklıma üşüşüyorsun hep. Bulutlardan daha ağır basaraktan.

— Max, dedi gene Vera, ölmekten korkuyor musun?

— Hayır, dedi Max. Yerden ayağımı kesince, ölümün gezengenlerine benzetince kendimi, içimde ne korku kalıyor, ne de evren düşkünlüğü. O vakit her şeyi boşaltıyorum içimden. Aklımdan seni bile çıkarıyorum. Gidersem bomboş gideyim, gözüm ötede beride kalmasın, arkalarda sürçmesin diye.

— Max, dedi Vera, düşündün mü hiç? Ölüm ya senin, ya da düşmanının suyuna gidecek. Ölüm sana çarpabilir ama, senin elinden de gelebilir başkasının başına.

— Değiş tokuşa döktük işi. Pazarlıksız çıkıyoruz ölü-

mün piyasalarına. Yaşama rayicini durmadan indirerek. Ölümün en sinsi rütubetinden nem kapıyoruz. Böcekten, delikten, metelikten daha ucuza satıyoruz. Ölümün insana verdiği yalancı bir sorumsuzluk var. Ama buna inanmamak lâzım. Her şeyi ölüme yüklememek lâzım. Bizim de parmağımız var bu işte. Çelikten dövülen her ölümde, birinin gözü gizlidir...'

Nikâh memuru söylediklerinin arkasını getiremedi, uzatamadı. Sustu. Vera ile Max'a baktı ilk defa olarak. Deminki, söze başlamadan önceki gülümsemesiyle gülümsedi. Diş macunu gibi, ezildikçe sızan bir gülümseme. Onları yeni bir çift sandı. Buyur etti sözlerine, törenlerin kurgusuna. Yeniden okumıya koyulacaktı. Ama Vera ile Max, dinlemişlerdi dinliyecekleri kadar. Adamın elindeki kâğıda, kâğıt üstündeki sesine bir kez daha ağız açmak fırsatını yedirmediler. Onlar bildiklerini okuyacaklardı ayyukların dalında, tenlerin çalgısında. Vera odadan çıkmadan önce, vücudu ile, nefesinin endamı ile adamı iliklerine dek çelmeledi. Vücudunu okuttu adamın gözlerine. Adamı kolalı yakasının zıvanasından çıkarıverdi gider ayak. Ve adam akla karayı seçti ayaklanan ışıkların ayağını budayıncaya kadar.

Evlenme dairesinden çıktıklarında Vera'nın yüzüğü çınlayıp duruyordu. Max'ın birkaç şilinge aldığı ucuz, plâtin bozması yüzük, işi büyütüp duruyordu pırıltıların sesinde. Yüzük, başını alıp gidercesine Vera'yı parmağına geçirmiş, caka satıyordu dev gibi renklerin aynasında. Yüzük, Vera'nın bir parmağından çıkıp öteki parmağına geçiyordu. Sonra, yüzük büyüdü, büyüdü, sevinçlerin kutrunu aştı, büyüdü, bütün avuçları içine aldı, büyüdü büyüdü ve birdenbire Vera'nın parmağından fırlayıp kocaman bir çember oldu, kaldırımları birbirine kattı. Bütün çocuklar ve sokak halkı müşteriliğini koydu çembere. Sokaktaki insanlar çember çevirmeye koştular.

Çemberin burçlarına kondular. Max çemberi geri çağıracak oldu.

— Bırak, dedi Vera, bırak çevirsinler elimizden geldiği kadar.

Çember sokağın ucunda kaybolur olmaz, Max'ın boşaltıldığı havanın benzi esmiye başladı Vera'mn düşünde.

Gökyüzü kocaman mavi bir nirengi noktası olmuş. Gökyüzünün Max'a yapışık göbek bağı sallanıyor. Yukarlarda mavi bir örümcek, ağını örmekte. Max, havadan ve civadan ha düştü, ha düşecek. Falının kurşunları başından aşağı ha döküldü, ha dökülecek. Gürültüye ha bindi, ha binecek. Göğün duvarına yazılar yazılıyor şimdi. Vera, düşünde, yazıların üstüne eğiliyor. Max'ın yazısını seçmiye çalışıyor. Havada uçaklar resim yapıyor. Çatışan, devrilen, doğrulan, bükülen, kavislenen, kırılan çizgiler. Vera, resimden anlasaydı soyut resimlere benzetirdi bu çizgileri fırçaların yalanında. Aşağıdakiler, yeryüzünün sırasındakiler ressamları seyretmekte. Kurşunların gevezeliği geliyordu ara sıra aşağıdakilerin kulağına. Taktak tak taktaktaktak... Uzaktan da davul sesinin içinden. Alnının tam ortasından, çizgiler dehlizleniyor. Örümcekler ortalanıyor. Max, Max, dikkat düşüyorsun. Max, Maaaaaaax, gürültüler takıldı peşine. Max, işitmiyor musun? Max, kürek çeksene gürültüye karşı. Dikkat Max, dikkat. Kibritleri tutuşuyor tutunakların. Ateş aldı mesafeler ve yükseklik. Marsık gibi tütüyor gözüne kaçan karaltılar.

Max'ın damarları, gözünde şimşek gibi çakıyor. Damarlarının haritası fışkırıyor ağzından, burnundan, kulaklarından. Ne düşünüyordu Max, toprağa hazırlanırken? Vera, düşünün içinde, Max'ın tonlu sesini dinliyordu. Gerisin geriye. Kulağını dayayarak yuvarlanan zarlara.

«..... kim o, kim o..... biraz... biraz daha... yaklaş... yaklaşsana... biraz daha... Kim O... Vera sen misin... Gel gel... yanaş biraz daha... sözüme... neler demişim bak... toprağın arifesinde.»

Vera biraz daha eğildi. Biraz daha dayadı kulağını. Max'm sesi daha temiz, daha düzgün, daha okunaklı çıkmıya başladı:

«Vera... yanımda mısın? Dinle, dinle.»

Vera başını salladı. Ses bunu gördü. Ve:

«Ne tuhaf... toprağın damağına inerken bile gökten yana çekiliyor kanım. Mavi sülükler kanıma yapışmış. Aşağıdaki tarlalara ne ekili acaba? Düşersem hangisine düşeceğim. Ekinler berbat olacak. Şu dümeni bir kavrıyabilsem. Küçükken tatillerde şerbetçi otu toplamıya giderdim. Yüksek direklere asılıydı şerbetçi otları... Tarla sahiplerinden yevmiye de alırdık. Şerbetçi otları kamyonlara yüklenip bira fabrikalarına gönderilirdi. Babam çok içerdi. Geceleri eve sarhoş döndüğünde beni uyandırır, bak sana ne getirdim, der, cebinden usulca bir gazoz şişesi çıkarırdı. Annemin kılı bile duymazdı. Şişeyi sonra çöp tenekesine atardık. Annem görmesin diye. Ağzımdan sızan kanın da tatlı köpüklü bir tadı var. Gazoz gibi tıpkı. Uçağın sol kanadı da kopacak birazdan. Hızlar büsbütün ayaklanacak o vakit. Şu buluta bak: Şişkin bir çığlık gibi kulaklarıma giriyor. Meleklere yaramaz bu türlüsü. (Max'ın dudağında bir gülümseme kıpırdadı. Vera bunu gördü.) Ölüm ne biçim bir şey? Annem öldüğü zaman çok küçüktüm. Çocuk aklı işte. Saklambaç oynuyor sandım. Aradım aradım bulamadım. Birkaç saat bekledim gelmedi. Sonra oynamaktan bıktım. Çay vakti gelmişti. Mutfağa gidip bir dilim ekmek kesip reçel sürdüm. Yüzüme

gözüme bulaştırdım reçeli ama kimse bir şey demedi. Reçeller pıhtılaşıyor şakağımda. Nefesim vıcık vıcık çıkıyor. Çıksın, çıksın, zarar yok, çıksın da nasıl çıkarsa çıksın. Tükeninceye kadar işletelim. Şakaklarımda nefesim gerilmiye başladı. Kramp gibi bir şey. Bulutlara karıştığım, ölüme bitişik uçtuğum zaman, hiçbir şey düşünmem demiş Vera'ya ama, düşünceler birbiri ardınca sökün ediyor. Sussam, birşeyler düşünmesem, ölüm kafa şişirmeye başlıyacak daha topraklı kılınmadan. Dünya kadar vakit var daha. Toprak sabırlıdır. Bekler, beklesin. Biraz ağır satmalı insan kendini. Dünya kadar vakit var. Saat kaç acaba şimdi? Ölüm saate bakıyor. O baka dursun, ben düşüncemce direneceğim. O ilk seferki düşünmemezlikler bir nevi özenti idi. Geri döneceğim içime doğmuştu galiba. Döneceğimi bildiğim için birtakım numaralar yapıyor, düşüncelerimi iç ediyor, içimi kazıyordum. Ama bu sefer iş başkalaştı. Çalkalansın çalkalansın gözlerim ve aklım el koyabildikleri şeylerle her şeyi yeni baştan gözden geçiriyorum yepyeni eşiklerin açısından. Gökyüzünün mavi oluşu harikulâde bir buluş — Tanrıyı tebrik ederim. Gökyüzünü yıldızlarla beslemek harikulâde bir buluş — Tanrıyı tebrik ederim. Yıldızların ışıklarda kişilendirilmeleri, her birinin imzalı ışıkları olması harikulâde bir buluş — Tanrıyı tebrik ederim. Soluğunu yeryüzünde ballandırdıktan sonra ölebilmek, ölüme elimizin en civcivli sonuçlarıyla girebilmek, sonuçların en parlağı — Tanrıyı tebrik ederim. Şu buluttaki çığlığın yargısı kalmadı artık. Çığlığı, onu oraya koyanları affederim. Vera beni arayacak mı, özleyecek mi? Son defa pişirdiği rostonun tuzu biraz fazla kaçmıştı. Vera'nın tuzlu ustalıklı pazar-

lıksız kaçamaksız eli açık vücudu vardı. Vera'nın vücudunu dünyaya bırakıyorum. Bütün dünya kıblem oldu şimdi. Ne tarafından kaysam şu dünyanın kozumu kullanmış olacağım ölümün suratına. Vera'nın sürekli akın akın saçları vardı, saçlarını fayrap ederdi. Vera'nın saçlarını dünyaya bırakıyorum. Vera beni özlemiyecek, özlemlerin pususuna kapılmıyacak. Niçin kapılsın, niçin suya düşürsün güzelliğe çevrik, sevmeye bütün süsleri ve hücrelerinin bütün donatımı ile alışık kadınlığının ışığa çıkardığı delilleri, gün ortasındaki uğurlarını? Vera'nın güzelliğini ve uğurlarını ve delillerini bırakıyorum. Vera'yı biçim biçim tasarlayıp dünyaya getirmek, sevince ve siftahlara sunmak, harikulâde bir çaba. Ve bu çabasından ve elinin uyandırdığı kadının gönlümde kamaşan ışığından ötürü, tam on numara veriyorum. Tanrıya aferinlerin çığırında.

Vera'nın yıldızlarda hecelenen, ekmeklerde dilimlenen, balıklarda denizleşen sesi vardı. Sülünleri vardı yürüyüşünün. Vera'nın daha neleri vardı ama sayamıyacağım bereketlerden bu yana. Yalnız soluğu Vera'da alsın dünyalar derim. Toprak gittikçe yaklaşıyor. Birazdan şamar gibi yüzümde patlayacak. Vera'yı dünyaya bırakıyorum, nimetlisi olsun düny...»

Vera, düşünden uyandı ve, evet, dedi dünya adına, evet dedi, Max'ın saydığı ve sayamadığı uğurlara ve delillere evet, evet, dedi, teninin kanısında ve güzelliğinin açısında «Evet».

Londra, 1954

TÜTÜNCÜ GARETH

TÜTÜNCÜ GARETH DE, Mrs. Valley kadar, Postacı Kızı Vera kadar, sakin fakat bereketli elleriyle bahçesine yıldızların gübresini döken Mr. Ellis kadar, sığınak evrenimizin temel taşlarındandı. Bu insanlar belki aslında kendi çaplarının dışına taşmıyorlardı, belki yaşama gücünü ellerinden geldiği kadar yudumluyorlardı. Belki onlar zayıftılar ve zayıflıklarının titrek yüceliğinde kavramıştım onları. Bilmiyorum. Aradan on yıl geçmiş. İçimde birike durmuşlar. Biriktikçe de büyümüşler. Onları büyümsemek benim için bir görev. Ve içimde büyümsenecek neyim varsa hep onlara ekliyorum. Ve bu ihtiyacı on yıl sonra içimde körükleyen, geride kalmış sesleri ile sesimi iteleyen bu insanları büyümsemede haklı çıkarıyorum kendimi. Onları bü-

yümsemekle, gerilerden, geçmiş günlerin enkazı arasından yeni paylar, yeni kozlar çıkarıyorum kendime. Bu kozları kuşanıyorum. Bu kozları bana veren o insanlar oluyor. Böylece insanların izinde yürümüş gibi oluyorum. Geçenlerde sığınağın önünden geçtim. Kapısına yağmurların çürüttüğü eğri büğrü tahtalar yamanmıştı. Bunların üstünde eski, yeni ilânlar gördüm. Dünya şampiyonu Bert Assirati, Güney Afrikalı Kara Kaplanla güreşecekmiş. Persil çividi, çamaşırları temizlemiye bire birmiş. Nur gibi çıkarmış sudan Persil ile yıkanan çamaşırlar. Persil çividi günahları çitilemiye bire birmiş. Mahalle sinemasında gelecek hafta renkli bir savaş filmi oynatılacakmış. Savaşlar kantoculuğa çıkmış. On yıl önce oynatılan savaşların böyle renkleri yoktu. O günlerde savaş alanları ve bombalanan şehirlerin renklere görücü gitmiye vakitleri yoktu. Bu renklerin içinde savaşlar ve korkular savaş ve korku olmaktan çıkıyor bir nevi müsamere halini alıyor. Tarihin bir kulağından girip öteki kulağından çıkan cinayetler birkaç kuruşa seyrediliyor tarihten alınan kulaklarla. On yıl önceki kanlar rejisörlerin yetkisi altında dökülmemişti.

Sığınak kapısının önünden insanlar geçiyordu. İlânlara yarımyamalak bir göz atıp geçiyorlardı. İlânlardan öteye varamıyordu adımları. Unutkanlık içindeydiler. Sığınağa çevrik bir unutkanlık. Yoksa kendi işlerini pek âlâ yürütüyorlardı. Ev kadınları bugün patatesin kilosu kaç paraydı pek âlâ biliyorlardı. Bulmaca düşkünleri bugünkü güç bulmacayı derleyenin canına okumasını pek âlâ biliyorlardı. Ama bizim eski sığınak âlemlerimizden haberli değildiler. Ben en çok ona kızıyordum. Benim ibretlerimden onlar da dem vurmuş olsun istiyorum. Ama unutkanlık fena bir şey mi ki? İşe güce gitmek, çarşıya çıkmak, bulmacayı sökmek, patatesin fiyatını bilmek fena mı? Mr. Ellis de, Mrs. Valley de çarşıya gider-

lerdi. Onlar da patatesin kaça olduğunu bilirlerdi. Tütüncü Gareth de ara sıra bulmaca yapardı. Onlarınkine bir şey demiyorum da neden sokaktaki insanların ufak tefek şeylerle uğraşmalarını yadırgıyorum, içerliyorum? Onların başından da bizimkiler kadar büyük korkular, bizimkiler kadar civcivli serüvenler geçmediğini kim söyleyebilir? Sokakta gördüğün insanı bir bakışta nasıl tartabilirsin, nasıl yargılayabilirsin, ilâna baktı da sığınağa bakmadı diye? Bizim korku ve serüvenlerimiz misilsizdir diye sokak ortasında el âlemin kafasını mı şişirecektim? Tütüncü Gareth olsaydı yanımda «bırak bırak insanları kendi bildikleri, arzuladıkları gibi yaşasınlar, derdi. Canın çektiği zaman çarşıya gidebilmenin, bulmaca yapmanın da bir önemi vardır şu evrende. Önemsiz hiçbir şey yoktur.»

Tütüncü Gareth ile tartışmalara tutuşurdum. On yıl önceki tutuşmalardı bunlar. Aklıma önemli bir mesele geldi mi hemen Gareth'in dükkânına damlardım bir çıkar yol aramıya; Gareth'ın desteğini allem edip kallem edip elde etmiye çalışırdım. Savaşla burun buruna yaşarken ölüm her kişi gibi benim kafamda da gündelik konulardan olmuştu. Ölüm konusunun kırtasiyeciliğini yapardım. Belki şimdi bile yapıyorumdur. Ukalâlık işte. O zamanlar isterdim ki kişioğlu damızlık başarılar peşinde dili bir karış dışarda koşsun ve ölüme karşı sahimtrak bir ölümsüzlüğe bürünsün. İsterdim ki insan ölümünkinden daha büyük sözler etsin, ve ölümü söz tufanı altında hasır altı etsin. İsterdim ki, insanlar büyük işler görsünler ve yalnızlıklarını bu büyük işlerle gizlesinler. Tütüncü Gareth şimdi yanımda olsaydı ne derdi acaba? Biliyorum: «Herkes durmadan büyük işler göremez. Sonra ne biliyorsun işlerin hangisi büyüktür hangisi küçük? Bir kurşunun gözü ve öteki kurşunun kaşı arasında ölüme paydos borusunu çaldıran bir erin altı ay ön-

ceki eski püskü bir gazetenin bulmacasını yapması ve «Lima» Bolivia'nın mı, yoksa Peru'nun mu başkentidir, diye düşünerek, bekleşen savaşları içerletmesi, ve kaç pusluk karanlıkların birazdan davranacağına kulak asmaması küçük iş midir? Kanseri olan bir kadının her sabah çarşıya gitmesi, kansere karşı ekmek alması, yumurtanın çürük olmamasına dikkat etmesi, evde yemek vakti sofrayı kurarken çatalın tabağın solunda ve bıçağın da sağ yanında olmasına hâlâ önem vermesi küçük iş mi? Düşün bir kere kadın ölümle saklambaç oynuyor. Kanser, kadının belki ertesi soluğunun köşe başına dikiliverecek. Tanrının vücudun en erişilmez sandığı yerine en usta eliyle gizlediği yaşama avadanlıklarını durup dururken şişire şişire boğacak. Bir yerde kazınsa, kesilse, yakılsa bile, başka bir yere damlıyacak. Kadın bunu biliyor. Ara sıra vücudunda tuhaf kıpırdamalar olur gibi geliyor. Ama o gene küçük şeylerle uğraşıyor. Büyük şeylere vakit yok çünkü. Zaten her şey büyüyüveriyor. Bir sabah daha kalkıp odanın tozunu alabilmek, pencereyi açarak güneşi içeri buyur etmek onun da tozunu almak ve kızını bir kere daha okula götürebilmek tanrı vergisi bir şey oluyor. Hâdise oluyor. Sende kanser olsa ne yapardın? Sokaktan geçenleri kıskanmaz mıydın? Bir sonraki soluklarını düşünmeden nasıl da yaşamasını biliyorlar diye düşünmez miydin? En küçük kıpranışlarına hayretler içinde bakmaz mıydın, yaşamanın başkalarında bunca kolay olabileceğine akıl erdirebilir miydin?»

Tütüncü Gareth'e söylediğim bu sözler karşısında utanç doldu içime. Sokağın ve insanların ayağını öpesim geldi. Ve sokak, insanlarıyla ve insanların en küçük yaşantılarıyla birlikte gözüme girdi birdenbire. Yüksekten bakma işe yaramıyor. İnsan, insanla aynı seviyede yürüdüğü zaman onun gerçek çapını kestirebiliyor.

Sokak boyunca yürüdüm, birbirimizi hatırlayaraktan.

Kaldırımların altından, tahta paket taşları arasından alkışlar yükseliyordu. Eskiden fazla bir şey kalmamıştı ortada ama herkes bu alkışların üstünde yürüyordu. Mrs. Valley nerdeydi? Mr. Ellis şimdi hangi bahçelerde oynuyordu? Postacı Kızı Vera adımlarını nereye taşımıştı?

Gareth'in dükkânı önünde durdum. Tanıyamadım. Dükkân yabancı bir boyaya gizlenmişti. Boyayı aralayınca eski dükkân çıkıverdi altından. Ve oraya gittiğim ilk gün. On yıl önceki adımlar çabuklaştı ayaklarımın dibinde...

Sigarasızlıktan imanım gevriyordu. Mahalleye daha yeni taşınmıştık. Tütüncüler yüzümüzü daha iyice ezberlememişti. Sigaranın dumanını bile göstermiyorlardı insana. Sigaralar, tütünler hep tezgâh altındaydı. Ancak, devamlı müşterilere satılıyordu. Sigara kıttı. İnsanın midesini altüst eden, lodos vurmuşa çeviren o musibet Yenners sigaralarına bile razıydım. Sokak sokak dolaşmıştım. Sokaklar inadına sigara içip duruyorlardı karşımda. Ta Catford'lara, Sydenhamlara, Crystal Palace'lara gitmiştim. Bir izmaritlik hayrını bile görmemiştim tütüncüler huzurundaki iki büklüm yalvarmalarımın. Sokaklar, ceplerinin karaborsalarında yirmilik sigara paketleriyle alay edip duruyorlardı. Tütüncülerin topuna birden garez kesildim. Kötü insanlar olduklarına karar verdim. Sigarasızlık kadınsızlıktan da fena idi. Kadınsız olan, kafasındaki çarşafların altındaki kadınların koynundaki şehvetleri elinden getirebilirdi. Ama sigarasızlık öyle değil.

Vay canına be, bir sigaralık hükmümüz de yok mu şu dünyada? Gareth'in dükkânına girdim. Kapıyı açınca tepemde bir çıngırak sallandı. İçerde, dükkânın arkasındaki bir odada birisi akordeonda Aida marşını çalıyordu. Bekledim. Akordeon kapıyı açmadı. Dükkân raflarında kibrit kutuları, ağızlıklar, pipolar, çakmaklar, şe-

ker, bonbon kavanozları, gazeteler, dergiler, boyalı kalemler, sulu boyalar, kâğıt peçeteler, mürekkep şişeleri vardı da, sigara yoktu. Aida marşı odayı geçit resimlerine boyamaktaydı. Dükkânın bir duvarı kitaplarla kaplı. Kovboy romanları, zabıta romanları, aşk romanları, romanslar, serüven dergileri. Derken, derken James Joyce'un Ulysses'i, Yazarın Genç Artisken Portesi, Anna Livia Plurabelle'i, Eugene Jolas diye bir adamın Holânda'da ve Paris'te bastırmış olduğu Transtion dergisinin eski sayıları, ve bu sayıların içinde vertigralisme üzerine mythomanie üzerine, yazılar, Mallarmé'nin «Bir Zar Atışıyla Tesadüf Devrilemez» şiirinin fransızca aslı, Herbert Read'in sürrealism üzerine yazılı resimli derlemesi, Freud'ün nerdeyse bütün külliyatı, Profesör Stekel'in «Cinsiyet anomalileri» adındaki kitabı, Van Gogh'un hayatı, Marquis de Sade'ın romanları, ve daha başka gizli kapıların gıcırtıları.

Odanın kapısını açtım. İçerde bir adam oturuyordu. Oturduğu oda iğreti kitap kuleleri dolu idi. Tavanın ortasından sarkan ışığın altında kuleler acayip gölge kavşakları çiziyordu. Adamın önünde bir yemek masası vardı. Masanın üstüne kırmızı beyaz dörtgenli bir muşamba örtülü idi. Muşambanın üstünde kocaman bir çaydanlık ve çaydanlığa taş çıkartan muazzam bir çay bardağı. Oda kapısının hemen yukarısında, kibritlere bağlı ipliklere tutuşturulmuş sopa boyunda bir çivi.

— Bu da ne? dedim.

Adam sus, daha marş bitmedi gibilerden bir işaret yaptı.

Tepemde çivi sallanıp duruyor.

Akordeon Aida'mn son notasını dehledikten sonra Gareth ayağa kalktı.

— O, benim yaptığım bir şey, dedi. Kaderin ipliklerine bağlı Demokles kılıcının çıkartması.

— Kitap kuleleri Demokles kılıcından az mı tehlikeli sanki? Kule dibindeki kitaplardan birini okumak isteyecek olsanız ne yapıyorsunuz?

— Hiç. Yukarıdakileri okuyorum. Bir iki kuleyi dibine kadar okudum. Sormak ayıp olmasın ama.

— Dükkân dükkân sigara dileniyorum.

Gareth güldü:

— Benim de öteki tütüncüler soyundan olduğuma önceden hüküm vermiş bir haliniz var. Buraya sigara almaktan daha çok kendinizi haklı çıkarmıya geldiniz galiba. Bak bu da ötekilerden diyebilmek için. İnsan bir iki kişiye kızınca herkese ters yargılar yapıştırmıya hazır,

Gareth'in kestirmeden yaptığı bu inceleme çok oturaklı idi. Adam, karşısındakinin tepkilerini teyel, teyel sökmiye belli ki alışıktı. Gareth, ellerini tezgâha dayamıştı. Sinirli, gayetle uzun parmakları vardı. Bu parmaklarda başka hiçbir elde görmediğim bir konuşkanlık sezinleniyordu. O kadar inceydi ki parmaklar, beyin kırışıklarından çıkmışa benziyordu. Düşünce araçları gibi. Parmakların bu bir nevi soyutlamasına incelişinin yanı başında bir de eti ve soluğu kavrama gücü vardı. Hassas denilip geçilemezdi bu ellere. Hassaslıktan daha ötelere varan bir yanı vardı. Bunlar beklemiyen, duymakla yetinmeyen, serüvenlere çıkan ellerdi. Parmakların kulaçlarında.

Gareth konuşurken hep ellerini dinliyordum.

Gareth gene güldü:

— Şu önyargılarınızı ıskartaya çıkaralım bari. Tütüncüleri gene bir tütüncü affettirsin. Yahu beni basbayağı yüce bir dâvanın savunucusu durumuna koydunuz. Bereket versin bu dâva bir avuç tütünle çözülebilecek cinsten. Sigaram yok ama, tütün isterseniz bir alay tütünüm var. Light Returns, Golden Returns, Virginia, Shag...

Gareth uzun parmaklarını tütün kavanozlarından birine daldırdı. Kavanozu o an bir kafatasına benzetiverdim. Tütünler ince parmaklara değince değişecek, başka bir nesneye dönecek gibi oldu. Her şey çıkabilirdi kavanozun içinde. Yeni bir fal veya urlaşan bir ışığın temize çıkarılan, dirileşen düzeni.

Gareth tütünü tartarken sordu:

— Galiba siz buralı değilsiniz?

Hayır. Türkiye'den geliyorum.

Gareth, sanki büyük bir kehanet duymuş gibi terazinin başından ayrılıp yanıma geldi, elimi sıktı.

— Sahi mi, Türk müsünüz siz? E biz demek ki çok uzaktan akrabayız. Çok uzaktan. Çanakkale kadar uzaktan. Sizin toprağınızda benden de bir parça var. Bundan evvelki savaşta bacağımı bırakmıştım orda. Helâl olsun bacağım. Nurlar içinde yatsın. Periler kessin kayıp bacağımın ayak tırnaklarını.

Gareth'in ayaklarına baktım. İkisi de yerli yerinde duruyordu. Gareth ayaklarına baktığımı gördü. Güldü:

— Yıllar yılı etrafta tek bacakla yürüyecek değildim ya. Bir bacağım daha olsun dedim ve bir bacağım daha oldu. Öyle söylemek geldi içimden, bir gün ve öylesine söyledim ki içimdekileri Çanakkale'de bıraktığım bacak süt dişi kabilinden bir şey oldu. Yerine bir yenisi çıktı. Ölüme olan borcumu ödedim artık. Başka hiçbir yerimde gözü yok, yok artık. Balıklama bombalar, uçan bombalar, eveleme develeme bombalar tarikiyle göz koyar gibi oldu ama o gözleri kazıdım. Yahut da kazıdım gibi geliyor bana. İkisi de aynı hesaba çıkar. Mesele kazımış gibi görünebilmede.

Ben de Gareth'den geri kalabilir miyim? Bacağım olsun demiş olmuş. Ben ne diyebilirdim ne olsun istiyebilirdim uzak toprakların dalından? Nem olsun, nem olsun? Birdenbire Süleymaniye camiinin, Ayasofya'nın, Sul-

tanahmet camiinin, Yeni Cami'nin minarelerini çıkardım kalemdanlarından.

— Ne bunlar, dedi Gareth.

— Minare, dedim.

— Ne yapacaksın bu minarelerle?

— Ta tepesine çıkacağım basamaklarına basamaklar ekleyerekten.

— Sonra ne yapacaksın?

— Minarelerin dallarında gezineceğim.

— Minarenin dalı olur mu?

— Olur. Çoğaltmak gelince insanın içinden bir şeyi, olur. Sen aklından geçirdin mi dallandırılan, budaklandırılan bir minarenin ne muazzam bir şey olabileceğini. Ayyuka dikilen bir şamdan gibi.

— Minarenin tepesinde neye döneceksin?

— İstanbul'u görmüşe döneceğim.

— Dur dur öyleyse beraber çıkalım.

Minareden indikten sonra Gareth'e kitapları gösterdim.

— Bunca kitap ne arıyor burada? Burası tütüncü dükkânı mı, yoksa kütüphane mi?

— Tütüncülük filân işin bahane tarafı. İnsanları yanımdan ayırmıyayım diye açtım bu dükkânı. Gelip gidenler daha çok. Daha çok şey öğreniyor insan. Mr. Ellis pek gazete okumaz meselâ. Ama pazar günkü gazetelerin hepsini alır. Neden? Çünkü o günkü gazetelerde bahçecilik, mevsime göre çiçek dikimi üzerine yazılar vardır. O onları okur hep. O parçaları gazetelerden keser. Kocaman bir defteri vardır, deftere yapıştırır. Etrafına boyalı kalemlerle resimler çizer. Tohumların aklmdaki çiçekleri çizer. Bana bir gün gösterdiydi defterini. Defterin bahçesine çıktım. Dükkânım olmasaydı, gazete satmasaydım, nerden tanıyacaktım Mr. Ellis'i, defterini nasıl görecektim? Sonra başkaları var. Haftada

iki peniye kitap kiralıyorlar. En çok kadınlar meraklı bu mahallede kitap okumaya. Örneğin Mrs. Cracknell, korkunç zabıta, hortlak romanlarına meraklı. Her sefer dükkâna tüyleri bir karış ürpermiş bir halde geliyor. Mrs. Burdett duldur. Mrs. Burdett aşk hikâyelerine, romanslara düşkündür. Bir gün en âdi bir kalemin sümüklediği yüz paralık bir ihtiras romanını okur, ertesi günü gelir D. H. Lawrence'in kitaplarına dadanır. Kitapları geri getirdiğinde sayfalarını karıştırırım. «En heyecanlı» yaprakların köşesini katlamıştır. Kim bilir kaç kere okumuştur onları. Bu sayfalara Mrs. Burdett'in kabaran istekleri düşmüş. Kimbilir nasıl okuyordur kitapları. Yatağında mı, sayfa sayfa soyunarak mı, gece karanlığında çırıl çıplak kapıya çıkmak arzusu içinde doğaraktan mı? Kimbilir neler geçiyordur aklından? Bir gün seyredeceğim onu sokağın anahtar deliğinden. Yalnız kalan bir kadının vücudunun karşılıksız bırakılması korkunç bir şey. Amerikalı bir askere tutulan Miss Crystal, kovboy romanları okur. Ciklet çiğner durmadan. Yataktayken daha çabuk çiğner her halde. Bütün bunları bilmekle, kirli ve temiz arzularını, gündelik ülkülerini öğrenmekle biraz daha yakın duyuyorum kendimi onlara. Marquis de Sade'ın romanlarını, şehvet sapıklıklarından hoşlandığım için okumadım. Marquis de Sade'da bir ümitsizlik sezdiğim için okudum. Bu adamda acıyı zevk edinmek, ince eziyetlere çivilediği kadınlarla acıların posasını çıkarmak özlemi, bir nevi put kırma hırsına dönmüş. Tanrının en güzel yapıtıyla yetinemiyor ve onu ezmekle Tanrının yetersizliğini sanki kendisine ispatlamış gibi oluyor.

Gareth, burada sözünü kesti.

— Ben, meyhaneye gidiyorum, dedi. Acele yapacak bir işin yoksa gel benimle beraber.

Dışarı çıktık. Gareth kapıyı kilitlemedi.

— Ya biri içeri girip kitapları aşırırsa, dedim?

— Aşırmazlar, dedi. Merak etme. Hani biri çıkıp da şu benim okkalı, hiç kimseye bir türlü okutamadığım romanları, Joyce'un Ulysses'ini, yahut Faulkner'in kütür kütür romanlarından birini aşıracak olsa sevineceğim basbayağı. Bak zevk sahibi insanmış diyeceğim.

Meyhane kalabalık değildi. Barın en küçük bölümünde ihtiyar bir kadın tek başına oturmuş Guinness içiyordu. Barın bu daracık bölümü ihtiyar kadının evreniydi. Her gün aynı saatte oraya gelir, aynı masaya oturur, Guinness'ini sanki saat tutuyormuş gibi aynı süre içinde içerdi. Bir dakka erken geldiği, bir dakka erken çıktığı görülmemiş. Guinness de kadınla beraber ihtiyarlıyor. Simsiyah bira, katran gibi koyulaşıyor. Kadın birayı içtikçe yalnız mı yalnız. Barın bu bölümü ihtiyar kadının bekleme odasına çevrilmiş. Ne bekliyor, ne bekliyor ihtiyar kadın?

«Saloon bar» da beş altı kişi oturmuş konuşuyordu. Çoğu sivil. Bir ikisi asker. Askerlerden biri ufacık bir adamdı. Gençti. Küçücük ayaklarındaki postallar dalgıç ayakkabılarına benziyordu. Genç asker ileriye doğru eğilmiş, parmaklarını masa üstünde karışlamasına açmış konuşuyordu.

— Ne dehşetli zevktir o, diyordu. Düşün bir kere, bir tümseğin arkasına gizlenmişin. Tüfeği tümseğin tepesine iyice yerleştirmişsin. Karşı taraftan bir düşman askeri geliyor yerde sürünerek. O da gizlenmiye çalışıyor. Kimse görmedi sanıyor. Düşman avına çıkmış. Ama o bilmiyor ki tüfeğinle sen bekliyorsun tümseğin arkasında. Herif en ufak hareketini hesaplıyarak, etrafını kollayarak ilerliyor. Yakalıyacağı askeri nasıl gümleteceğini düşünüyor. Ama onun süründüğü toprak senin tüfeğine bitişik. Tüfeğin içindeki kedi yerde sürünen askerin içindeki fare ile oynuyor. Yani yattığın yerden demir gibi ni-

şan alabilirsin. Tetiğe usulca dokunuversen adam sizlere ömürlük olacak. Ama tetiği çekme anını sonraya bırakıyorsun. Biraz daha, biraz daha sonraya. Bir iki sürüncemelik daha yaşasın diyorsun.

Ötekiler dinliyorlardı. Gözlerinin içinde bir asker sürünüyordu. Masa üstündeki tümseğin arkasından askeri gözetliyorlardı.

— Sonra, asker olmak yaman şey, diyordu genç adam. Dünyanın yerini görüyor insan.

Ordular seyahat acentalıklarına dönüverdi masanın etrafında. Şişman meyhaneci ters ters bakıyordu namlıların bol kesesinden konuşan gence. Topunu birden kapı dışarı edecek gibi oldu. Ama Gareth fırsat vermedi. Duyduklarına inanmıyormuş gibi masaya yaklaştı. Genç sordu:

— Siz hiç damdan düşercesine vurulan bir askerin yüzündeki hayret ifadesini gördünüz mü? Ben gördüm. Öldüğüne aklını yatıramıyor. Hayret perdesi bir leke, bembeyaz bir leke gibi yüzünü kaplıyor. Leke kıvamına gelince de ölüveriyor temelli olarak. Sanki hiç yaşamamış, yemek yememiş, sevmemiş, olduğu gibi ölü olarak dünyaya gelmiş gibi.

Sonra maksat adam öldürmekse onu burada da yapabilirsiniz. Çıkın sokağa önünüze geleni vurun. Ama onun tadı yok değil mi? Sokakta tümsekler yok. Sokakta kimse dirsek yardımıyla sürünmüyor. Kimse kimseyi avlamıyor. Sonra o sokakta uslu durmak lâzım değil mi?

İnsanların bir sokakları kalmış, rahatça gezinebilecekleri, yaşamıya çıkacakları. Sokakta o oyunu oynayamazsınız, çünkü biber ekerler sonra namlınızın diline. Asker dediğin iyi yürekli olmalı, öldürse bile öldürdüğü insanın hayatı üstüne titremesini bilmeli. Olanca yüreği ile acımalı. Bundan azı idare etmez. Bundan azıyla

gidilmez künyeli ölümlere. Ve en iyisi araç olmamak ölümün sakarlığına. Ama bu her zaman olmuyor. Birisi çıkıyor, kinleri dişletiyor insanlara. Kin, duyguların en süreklisi. Sevgi de geçer, dostluk da geçer. Ama kin geçmez. Kin, amacını ölüm kadar tutturabiliyor. Okullarda en önemli ders, kinleri kökünden kazıma dersi olmalı. Kinsiz insanlar yetiştirmek lâzım, tarihi olduğu gibi hasır altı etmek lâzım. Tarih, kinlerin hazinesi. Bak şu millet bu millete neler etmiş. O milletin çocuklarına mutlaka öğretilecek paslanmış cürümler. Çocuklar, kinleri tazeleyen derslerden imtihan geçirecek. Kinleri en iyi bilene 10 numara verilecek. Sonra ne demekmiş o «dünyanın yerini görür askerler» sözü? Sizin olsun namlı ucundan seyredilen ülkeler, güneşler ve şehirler. Ben de dışarlarda savaştım. Çanakkale'de dövüştüm. Ama bir bok anlamadım Çanakkale'nin havasından, güneşinden, güzelliğinden. Ne ben anladım, ne de karşımızdakiler. Ben şahit olmadım, ama sık sık duyardım. Bir Türk çavuşu yaralı bir İngiliz'i kurtarmış. Sırtına yükleyip kendi siperine götürmüş. Bu, bence o günlerden saklanacak en büyük şey. Bir insan, ölümün burnu dibinde, başka bir insanı, düşmanını kurtarmış.

Gareth elindeki bardağı bara bıraktı.

— Burada bira mira içilmez artık, dedi. Gel dönelim dükkâna.

Meyhaneden çıktık. Kaldırımı takip ediyorduk. Birdenbire canavar düdükleri davrandı. Ama uçan bomba, halka sığınaklara barınmak fırsatını vermedi. Siyah siyah geliyordu. Herkes sanki suçüstü yakalanmıştı. Yaşamanın suçunu işlerken. Adamın biri, bir evin içerlek kapısına diz çömüş, gözlerini kapamış, boynunu indirmiş put gibi duruyor. Adam kapının içinde sehpaya çıkmışa benziyor. Çarşıdan eve dönen bir kadın yere düşürdüğü yiyecek karnesi toplamıya çalışıyor. Elleri tutmuyor.

Gareth karneyi yerden aldı. Kadına uzattı. Ama ilkin sayfalarını bir karıştırdı.

Kadın, Gareth'in müşterilerinden.

— Sıkı tut şu karneyi, Mrs. Frazer, bak içinde daha iki haftaya yetecek kadar şeker kuponları var. Nasıl gidersin sonra sinemaya. Ben kadın kısmını bilirim. Bir okka bonbonun, çikolatanın hakkından gelirler bir film başına.

Kadın karneyi aldı kaçtı. Kapı dibine çömelen adam gözlerini araladı. Pantalon düğmeleri açıktı. Uçan bombaya çaktırmadan düğmeledi pantalonunu. Karşı kaldırımda ihtiyar bir adam koşuyordu. Bir aşağı bir yukarı. İhtiyar, ölümün hangi taraftan geldiğini bir türlü kestiremiyordu. Nereye düşeceğini bilmiyordu. Nereye koşsa hep tepesinde buluyordu onu. Mekikler delirmişti.

Gareth, inadına yavaş yürüyordu. Ölümden geri aldığı bacağını ötekinden daha fazla duyuyordu. Uçan bomba kepçelemesine daldı. Sokağın dibinden sökün eden gürültü, duman, etrafa yayıldı. Parça parça olan dükkân camekânlarından şarapnel gibi cam parçaları kopmaktaydı.

Kapı dibindeki adam bomba düştükten sonra yay gibi yerinden fırladı, gürültüyü, tozu, dumanı peşine takarak yaylandı. Horniman müzesine doğru.

Gareth adamı gösterdi bana:

— Bak, dedi, bu koşan dam İrlandalı Seamus'tur. O da müşterilerimdendir. Boya tâciridir. Boş zamanlarını Horniman müzesinde geçirir hep. Ve o müzeye yalnız bir şey görmek için gider. Müzede eskiden kalma bir işkence âleti varmış. Ortası delik bir iskemle. İşkence edilecek adam iskemleye bağlanıyor. İskemleye oturunca, kaba etleri deliğin hemen üstüne yerleşiyor. Deliğin altında da keskin bir bıçak var. İskemle ileri geri oynatıl-

dıkça adamın kıçı da dilim dilim kesiliyor. Seamus, bu iskemleye saatlerce bakar durur, sonra deli gibi Horniman parkında dolaşmıya koyulur.

Sokağın öte ucundaki bir evin penceresinden bir cam parçası kaldırımda ufalandı. Tehlikelerin artığı gibi. Seamus koşarken, burnundaki ciğer rengi ur, pelte gibi yalpa vurup duruyordu. Evin penceresinde, sarkan yırtık perdeye bir kedi yapışmıştı. Ciyak ciyak bağırıyordu Yukarı doğru tırmanmıya çalışıyordu. Her kıpırdayışında perde biraz daha yırtılıyordu.

Sığınakta domino oynayan iki ihtiyar kavgaya tutuşmuşlardı:

— Taşlara dokundumsa bir daha kalkmıyayım yerimden, diyordu bir ihtiyar ötekine.

— Uçan bomba oynatmıştır öyleyse. Bu oyun sayılmaz. Baştan başlarız.

— Uçan bomba dominodan anlamaz. Mızıkçılık ediyorsun gene. Bu birinci defası değil ki. Geçen sefer de ben kazanmıştım. 20 Players sigarasına oynamıştık. Hatırlarsın. Bir türlü alamadık sigaraları. Players sigarası yok tütüncülerde dedin. Başka sigara olsa da olur dedim. Ama sen Players de Players diye tutturdun. Borcunu illâ ki Players'lerle ödeyeceksin. Parasım ver dedim, ona da yanaşmadın. Bir daha seninle domino oynarsam adam demesinler bana.

Yeni bir partiye başladılar.

Mrs. Valley'yi, Postacı Kızı Vera'yı bana ilk tanıtan Tütüncü Gareth oldu. Gareth, Mrs. Valley'yi anlatırken hep Freud'dan aldığı terimleri kullanıyordu.

— Mrs. Valley, dedi bir gün Gareth, kocaman etleriyle sürekli bir «katarsis» gibi.

Sığınağa ilk gittiğim gece, Gareth bana Vera'yı gösterdi.

— Sen onun üç dört ay evvel D... kulübünün yüzme

havuzundan çıkışını görmeliydin. Güneşli bir gündü. Çoluk çocuk havuzun kenarına oturmuş, konuşup eğleniyorduk. Vera havuzda yüzüyordu. Mahallenin delikanlıları Vera'ya bakıyordu. Uçan bomba da bakmıya başladı delikanlılarla birlikte. Yüzme havuzunun içine düştü. Sular ayaklanıverdi. Etrafta pencere, cam ne varsa tuz buz oldu. Ama Vera kurtuldu nasılsa, mucizeleri yürüterekten. Uçan bombanın dehşetli dehşetli sadmesiyle Vera'mn mayosu vücudundan koparılmıştı. Vera'nın bacak ve omuzlarından ince ince akan kanlar menevişleniyordu. Ama Vera havuzdan gülerek çıktı. Ağır ağır.

Gareth eğildi. Kuruyan dudaklarını diliyle ıslattıktan sonra kulağıma fısıldadı:

— Kız, havuzdan dimdik çıktı. Ayaklarının ucuna basıyordu.

Havuzun kenarında yürürken ayaklarının ıslak izleri taşların üstünde parlıyordu. Kız havuzun suları arasından sedeflene sedeflene çıkmıştı.

Londra, 1954

POSTACI KIZI VERA ARTTIRMAYA NASIL KONULDU

BİZİM SIĞINAK GİTGİDE ün salmaktaydı, Ünümüzün sesini öteki sığınakların tümü birden duymuştu, Korkularda kiracı oturanlar, korkuyu çorap söküğü gibi koşturanlar, korkuya karşı gerecek takma bir göğüs edinmek lüzumunu duydukları günler ve geceler sığınağımızın yani Mrs. Valley'mizin havasından dem vurmıya gelirlerdi. Mrs. Valley bu havayı kendi eliyle örmüştü. Kocaman örgü iğnelerinin çatışması karanlığın uykusunu kaçırırdı. Pusulaları ezberinde taşıyan uçan bombalar pusulayı şaşırırlardı. Düşecek, akılları kafalardan sıyıracak bir yer ararlardı bu havanın içinde. Ama Mrs. Valley uçan bombalara zırnık kadar, yer bırakmamıştı örgüsünün yeryüzünde. Mrs. Valley yaman örmüştü ölümü okuduğu meydanların yüzlemini. İl-

miklerin hepsi yerli yerindeydi. Hepsi yerli yerine oturtulmuştu. Ve her ilmikte bir pusu kurulmuştu Mrs. Valley'nin «buyrultusuyla». Sıkıysa gelsin kargalar.

Mrs. Valley'ye türkçe öğretmiştim sözlüklerin can damarına ve gırtlağa en yakın ve bitişik sayfalarından, edep dışı ve ayıp yerlerinden. Öte sokaklardan gelen konuklarımızı, türkçesini ve kendi diline uydurduğu başka başka dilleri fora ederek karşılardı Mrs. Valley. Hepsini en varlıklı, en umulmadık, en uzun boylu türkçesiyle ağırlardı ve damağına çaldığı başka dillerle. Konukların en hafiflerini bile. Korkuya karşı en hafif basanlarını bile. Hepsine yaşamanın çeki düzenini vererek,

Mrs. Valley türkçeye bir şartla ayak basacağını söylediydi bir gün bana:

— Gramer kurallarım yan çizeceğiz. O şartla yanaşırım türkçeye kuzeyden güneye, yumruktan güneşe, bilekten güce ve taştan ekmeğe. O şartla. Bana gramer değil tepeden inme lâflar lâzım. Bıçak gibi sözler lâzım Bıçak gibi sözler lâzım şom gözlerin ferini biçmek için küfürlerin ağzında ve deprenmesinde. Bana sözlerin en erkeği, en gür çaplısı lâzım. Anlamını söylemiye de lüzum yok. Ben biçerim onların anlamını ve pahasını dilimin çağlarında. Söyle, başla bakalım, döktür bakalım sözlerin en dayanıklılarını, en kalın kemiklilerini,

— MERHABA

— Merhaba. Merhaba, merhaba. Merhabaaaa. Bak bu güzel bir söz. Dilimde yeri olacak, MERHABA. MERHABA. Sesimin kitabına uygun bir söz bu. Daha daha...

— YAŞA...

— YAŞA... Bak bu da güzel. Patlak veriyor. Daha daha...

— KAFA... DENİZ... IŞIK... DİZGİN... ÖNDÜÇ... DENİZ...

— KAFA... DENİZ... IŞIK... DİZGİN... ÖNDÜÇ...

DENİZ... Yaşa be yaşa. Dil doymaz bu denli kütürdeyen bu kuturda sözlere. YAŞA, YAŞA. YAŞA. KAFA... DENİZ... IŞIK... DİZGİN... ÖNDÜÇ... Yaşa be yaşa, Daha daha... Daha neler var kafadan, denizden, öndüçten, dizginden ve ışıktan sonra. Daha daha...

— DALGA,

— DALGA,

— ÖMÜR... DAL... TANRI... TOPRAK... KARPUZ.

— ÖMÜR... DAL... TANRI... TOPRAK... KARPUZ.

Daha daha...

— BÜYÜ... EL... BÜYÜNÜN YUMRUĞU.

— BÜYÜ... EL... BÜYÜNÜN YUMRUĞU.

Daha daha...

— YUVARLAK... KADEH... KADIN... EVREN... KALÇA. KADEHDEKİ KALÇA.

— YUVARLAK... KADEH... KADIN... EVREN... KALÇA. KADEHDEKİ KALÇA. Bu ne konuşkan sözler bunlar. Olta gibi. Ellerde pusuların yeşermesi gibi. Yaşa be yaşa. Üç «hurrah» çekelim bu sözlerin adına. Daha daha... Daha neler var kadehten ve evrenin kalçasından sonra. Daha daha...

— SOLUK... UÇURTMA... DEV DEVİN SOLUĞUNDAKİ UÇURTMA.

— SOLUK... UÇURTMA... DEV... DEVİN SOLUĞUNDAKİ UÇURTMA.

— LÖNGÖZ.

— LÖNGÖZ. Bu da kocaman bir söz. Kantarları inletecek cinsinden. Bunu da dayatırız sırası gelince ölümün el çabukluğuna. Yaşa be yaşşşa be, kafada ve denizde ve öndüçte ve kadehin löngözünde ve kadının karpuzunda ve büyünün kalçasında ve uçurtmanın kafasında ve kafanın uçurtmasında ve uçurtmanın kadehinde ve kadehin karpuzunda ve kalçanın toprağında. Daha daha? Daha neler var dilinin yokuşunda ve güneşinde?

— Dilimin güneşine nazır karanlık sözler var. Kaptı-kaçtı gibi, tabut gibi, dolmuş gibi, ölüm gibi...

— Ne o, ne o? Neydi o son söylediğin.

— ÖLÜM, ÖLÜM. ÖLÜM. Ben bu sözü alıp harfi harfine, hecesi hecesine canını deviririm, alimallah. Karpuzlarla, büyülerle, kadehlerle, kalçalar ve denizlerle yürürüm alimallah ben bu kelimenin üstüne. ÖLÜM ha, ÖLÜM. Ölüm de ne demekmiş iş soluğuna dökülünce? Ulah ben o söze her dilden duman attırmışımdır, ulan ve ulan, gene attırırım ulanlayıp da onu türkçe elimin en sunturlu şamarıyla ve başka dildeki şamarları tepeleme ekleyerekten.

Sonra Mrs. Valley'ye küfür etmesini öğrettim. En küfürlü biberleri eksin diye çürük tahtaların ve kaderin diline. Sonra bildiklerim yetmedi. Yenilerini tasarladık yenileriyle baskın yaptık falların faturasına.

Ve dedik ki:

«Biz sana ölülerinin kandillerini yedirirız.» «Biz senin silsilendeki maymunların guddesini kefallara atarız kopsi kopsi yaparaktan.» «Biz senin anandan öğrendiğin atomu burnunun bir deliğinden sokup öteki deliğinden getiririz eksiyinceye kadar ölümler.» «Biz seni eşeğin sudan getirdiği pestile çevirirız.» «Biz senin kokulu akını alıp aklının çanağına sıvarız.» ve «aşk olsun, dedi Mrs. Valley, bu küküflerin altından kalkana.»

Mrs. Valley, sığınağın önüne ilânlar yapıştırırdı. Dartmouth caddesindeki evler yerlerinde duramazlardı, ilânları okumıya yollarlardı en süslü, en oynak pencereli odalarını. Odaların pancurları kaçardı başlarından ilânları duyunca. Odalar hemen haber vermiye koşarlardı evlere, sevinçten altını üstüne getirirlerdi Dartmouth sokağının. (111 numaralı evin odası 115 numaralı evin kapısından kopan bir oda yanlışlıkla halk kütüphanesini boylar, kapı dardır, kapıdan geçemez, sıkışıp kalır; dişi

bir oda, eve meve boş verip erkek bir odanın peşine yapışır, küfesini müfesini gösterir erkek odanın sobasına mobasma; hamamdaki yüzme havuzu denizkızı sanır her gördüğü kadını, en mavi suların ağzıyla lâf atar kadına, kadın odasına kaçar suların aklındaki; tütüncü Gareth'ın odası ise uçmıya heveslenmiştir, bir türlü inmez aşağılara).

Sonra tekrar ilânları okumıya dönerlerdi, Ve ilânlar derdi ki onlara: «Bu gece saat sekizde ölümün kazanı devrilecektir ışığın inayeti ve güneşin kepçesiyle. Sonra kalaylama türküleri yakılacaktır kazan başında. Kepçe ve türkü sahibi bütün sığınaklılar toplantıya dâvetlidir.» «Bu gece bomba-ertesi saatlerde ve foyaların boyasında karanlığın kılı kıpırdatılacak ve sonra karanlığın kıllı soluğu başında kabaklar patlatılacaktır. En büyük kabağı patlatana dolu dizgin zevkler öğretilecek.»

Sığınak duvarına bir gün başka bir ilân yapıştırdı Mrs. Valley. Herkes başına derildi ilânın. Bir uçan bomba geçti. Hiç kimse duymadı. Uçan bomba sözünü geçiremedi sokaklara. evlere ve sığınağa. Uçan bomba infilâkları geri aldı, tıkırları bozuldu.

Ve ilân söze başladı. Büyük puntolu sesi ile Mrs. Valley'nin: «Bu gecenin en içerlek saatinde Postacı Kızı Vera, artırma, üsteleme, büyümseme, yıldızlama, civcivleme, ve açıklama usuliyle çoğaltmıya konulacak ve gelenlerin ellerini donatacaktır toptancı güzelliği ile. Ve sonra övgüler dikilecek ve sığınak övgülerin dikitleri ve sarkıtları ile ayaklanacaktır. Ve saat tam güneşte, andı içilecektir Vera'nın...»

İçerlek saatin önünde duran Mrs. Valley gecenin suratında sesini koşturuyordu; Dartmouth caddesinde nöbet bekleyen, devriye dolasan Mrs. Valley'nin sesi, karanlığın alnını karıslıyordu. Mr. Ellis bahçesinin çimenlerini yeni kesmişti. Bodrum katında giyinen Vera, saçlarının

aynasını tutuyordu çimen kokularına. Yeşillikler geziniyordu derisinde. Kapitol sinamasının arkasındaki kilisenin koltukladığı cenaze kooperatifi, Dartmouth caddesinin sol yanında durmuş, tam karşısında bulunan ve her geceki gibi bu gece de dört ayak üstüne düşen meyhanenin kapısına kilise kulesinin kaskatı gölgesini mıhlıyordu. Cenaze kooperatifinin camekânında mostralık bir çelenk duruyordu. İçerde tabutlar vardı. İçi kapitone, ipekli, kadifeli, uğurlu, yastıklı, yorganlı, cilâlı tabutlar. Mrs. Valley'in sesini duyunca ipeklerin, kafidelerin, uğurların rengi kaçtı. Çilâların havi çıktı. Meyhane kapısına mıhlanan gölge, çivilerini toplayıp sıvıştı. Meyhane «Eldeki Kuş» meyhanesi idi. Kapı açıldıkça dışarıya boşaltılan dublelik şakalar ve gülüşler cenaze kooperatifinde sustaya kalkmış tabutların mostralık silsilesini cilâlıyordu.

Sokaktan bir sarhoş geçti. Bulut gibi şarkılar söylüyordu. Kaldırım, ayaklarının altında dalgalanıp duruyordu. Adam, dalgaların doruklarına basaraktan yol alıyordu. Şarkıdaki buutlar «Eldeki Kuş» a doğru sokuldu. Mrs. Valley bulutların ortasına oturtuverdi sesini: «Ve saat tam güneşte andı içilecektir Vera'nın.» Sarhoşun şarkısı andlara susadı. Binliklerin kadehini kaldırmıya gitti sığınaktaki. 12 numaralı otobüs, Mrs. Valley'nin sesine davetli gidenleri, sığınağın yakınındaki durağa boşalttıktan sonra isteksiz isteksiz Croydon'a yollandı. Bilet kontrolörü olmasa, gerisin geri dönecekti. Ama biletçi Tom dayanamadı. Otobüs daha sırtının yarısını sığınağa çevirmiye vakit bulamadan, biletlerdeki durakları harman gibi havalara savuran Tom, Mrs. Valley'nin sesine konuverdi. Ve havaya savurduğu biletlerin peşinden yedi canlı taklaklar attı feleklerin çarkına binerek. Biletçi Tom'un hokkabazlığı da vardı. Bilet kontrolörü işin farkına varmasın diye, adamı 108 numaralı otobüse aktarıverdi. Adam kafa-koçanı biletlerin numaralarını şaşırdı;

biletlerin numaraları yolcuların suratına uymuyordu. Kontrolör efendi biletleri sorguya çekti.

Biletçi Tom sığınağa vardığı zaman Vera gözlerin kürsüsüne çıkmıya geliyordu, Sığmağın içersi püsküllü renklerin arifesine boyanmıştı. Şair Alvin de gelmişti. Saçlarının sarışın cibinliklerini geçirmişti gene perilerin, ilhamların kellesine. Sarhoşun da uzun saçları vardı ama o saçlarını şiirin bandırası gibi kafasında dalgalandırmıyordu. Berberlerden korktuğu için saçını kestirmiyordu. Bir kere perükâr salonuna gideyim demişti de bir saç kesme berbere tam bir düzine tarağa mal olmuştu. Berber durmadan söylenmiş, öfkelenmiş, adamın gür saçlarını veresiye sürülmüş tarlaya benzetmişti. Bu saç tufanında hiçbir berberin tarağı olamazdı. Sarhoş sallana sallana Alvin'e baktı. Alvin de ona baktı. «Sarı saçlarımı saçlarına bulaştırayım mı, ha ne dersin, bulaştırayım mı, ayak üstü ha, ne dersin, saç kardeşi olalım mı, saçların mum söndüsünde?» gibilerden. Sarhoş silkindi. Dişi mumlarının yüz binini birden ışıldatan Vera'ya çevirdi gözlerini. Biletçi Tom secdelere kulak verdi. Ökseleri okşadı kanların girintisinde. Temize çıkardı durmadan ellerinin toplamını, gözlerinin tutarını. Aceleye getirdi yıldızların tümünü ve sonra Mrs. Valley'nin sesi ayaklandı.

Mrs. Valley bir şeyler vurguluyordu
aklına esen dillerin ve aklına mâlûm
olan büyülerin kulaçlarında

Ve Mrs. Valley diyordu ki başka hiçbir sözün ucuna dolanmıyan dillerle :

«Soko da yo soko da yo Allez hop ladies and gentlemen Vera Vera verites Come come pat küt om mani om mani hop hop padme hop open open Upanishad blood and sesame ölüm and death taboo and tabut and morto da morto falsetto Tirez les ficelles d'Azrael yaşa yaşa la vida trismegistus okay okay for abracadabra and hippohurrah

go go Jesus Jesus tralala Ömür and amen ömür and bum bum for TODO & NADA LTD and voilà voilà Monsieur Crux in the fix of the Cruciface and here comes Madame Çatrapatra with mist squirming in the palm and ohm hey, hey and ho and omega and en avant kalça cantata and cantabile...»

Mrs. Valley ağırlamaları döşemiş, insanların her gün anlamını kafalarının mühürüyle değil kanlarının gidişatı ile anladılar. Mrs. Valley küçük insanların ezintileri büzüntüleri üzerinden yaşama, direnme gücünün süngerini geçmişti. Küçük insanların içinde kocaman solukların temelini atmıştı, her küçük insanda karanlığa uygulanıp uyuşturulan devleri körüklemişti. sığınaktakilerin hepsini, yumurta çarpar gibi sırtladığı sellerin havsalasına bindirmişti.

Ölümün dirheminde
Yaşantıları okkalamıştı.

Mrs. Valley ağırlamaları döşemiş, insanların her gün avuç açtıkları ve avuçlarının kırışıklarına kıymık gibi giren falları kazımış ve sıfatları kışkırtmıştı sığınağın çoğalan, çınlayan, burçlanan kubbeleri altında. Sığınağın damı betondandı, pencereleri yoktu. Ama o gece üstümüze kaç yıldız eğilmişti, ve kaç yıldız falları yerinden oynatmıştı ve kaç yıldız fallara araçlık etmekten usanmıştı, hepimiz biliyorduk, yıldızı yıldızına soluğumuzun meydanında. Dışarı çıkmıya. yıldızlara danışmıya lüzum yoktu. O gece demir gibiydik solukların örsünde.

Sıra şimdi gecenin dört nala beklenen olayına gelmişti. Postacı Kızı Vera, sığınağın ortasında yükseliyordu vücudunu döktürerekten.

Mrs. Valley sanat eleştirmecisi gibi başladı münadiliğe:

— Gözdaşlarım, tendaşlarım, dedi, bu gece Vera'yı dil üstünde taşımıya, dil üstünde paylaşmıya geldik. Ben

kadınım, ben bilirim. Her karanlığın bitiminde biçim başlar. Ve her güzel biçim usta ışıkların malıdır. Siz bana bakmayın. Benim etlerim ummana dökülür. Ama etimin batınlarında Vera'nın biçimleri de gezinmiştir. Ben kadınım. Biçimler bana varır hep Vera'nın ve başka kadınların endamındaki adımların sonucunda ve başlangıcında. Bunları kitaplarda okumadım ben, kanımın görgüsüyle öğrendim. Bu gece yeni görgülere tanık olacak kanlarımız Vera'nın mevsimleri ispatlanınca, Haydi bre benim kanların buyrukluğundaki erkeklerim neye neye benzer Vera, güzelliklerin alnındaki yazmaların dönemecinde? Neye neye benzer Vera kadınlar adına sevildikçe büyüyen? Ha göreyim sizi bir. Kim başlayacak? Kim ne diyecek? Kim atacak lâfların artırmalarını? Haydi bakalım, gözler Vera'ya ve kadınlara.

Ve teşpihler üşüşmiye başladı Vera'ya ve kadınlara çevrik dillerin, gözlere dadanan gönlünden:

İlk benzetmeyi tütüncü Gareth döktürdü.

«Kadınlar dal budak, kadınlar kement, kadınlar yerden göğe, kadınlar elimin alabildiğine, kadınlar daldan dala, kadınlar kanun»
dedi Gareth.
«Kadınlar talih gibi, nar gibi, nane gibi, kadınlar ekmek gibi»
dedi biletçi Tom.
«Kadınlar baldan ağır, yıldızlardan hafif, balıklardan çıplak, türkülerden kıvrak»
dedi Mr. Ellis çiçeklerini kıskandırarak.

Vera durmadan denk düşüyordu övgülerin sesine; memelerinde kıyametler kopuyordu ayyuka değdikçe tığ gibi özlemler.

Mrs. Valley çevresine bakındı:

«Aramızda bir şair var. O ne diyor bakalım? Bir de o üstelesin. Alvin, şair adam, çık bakalım meydana. Senden de birşeyler koparmalıyız. Hadi badi... bekliyoruz. Vera, konuştur şunu allah aşkına».

Vera şair Alvin'e yaklaştı. Biraz daha yakından gösterdi kendini, biraz daha. En tehlikeli vücudu ile. En girgin pusuları ile.

Alvin düşündü. Alvin taşındı. Ve sonra dedi ki Alvin:

«Kadınlar saksılık, raf üstünde kadınlar.»

Mrs. Valley depreniverdi yerinden:

«Ulan Alvin, dedi Mrs. Valley, böylesine döl-dışı sözler, huzurumda söylenmez. Sendeki döl mü, tükürük mü, yoksa sümükleri mi ayak sürten erkekliğinin? Ulan Alvin, bu bacaklar saksıya girer mi? Bu bacaklar rafa atılır mı?»

Mrs. Valley yere eğilerek Vera'nın etekliğini kaldırdı, bacaklarını, kalçalarını göz ışığına çıkardı. Şair Alvin, şehadet parmağının tırnağını ısırdı. Pembe donunu beğendi Vera'nın saman altından. Alvin sarhoşa baktı pembe niyetlerle.

Vız geldi pembeler sarhoşa. Sarhoş adam Vera'nın upuzun bacaklarını gözlerine vird etti:

«Kadınlar gözlerimin akçesi, kadınlar kanımın söylentisi, kadınlar yelken, kadınlar uçurumların eşiğinde ağırladığım. Ellerimdir ağaran kadınların gölünde.» dedi sarhoş.

«Hah şöyle» dedi Mrs. Valley. «duydun mu Alvin, duydun mu göldeki kamışların sesini? Hadi be çocuklar bu kadarı yetmez. Daha yok mu dilbaşını bekleyen övgüler? Daha yok mu andlara vurgun kadehler? Vera, Vera göster kendini gene, teninin çığırlarında...»

«Kadınlar elimin bereketi ve zirvesi, elimin neticesi ve karşılığı, kadınlar servi gibi»

dedi tütüncü Gareth.

Mrs. Valley güldü, **«Halt etmek düşer servilere»** dedi, Vera'nın yanında.

Mr. Ellis, sözü tütüncü Gareth'ten devir aldı. Ve en temiz sesi ile:

«Seni görünce güneş yalnız sana değer, akıl yalnız sana erer, vuslat yalnız sende gezer» dedi ve **«seni görünce bütün ışıklar kaabildir»** diyecekti ama diyemedi.

İçeriye genç bir asker girdi. Ezbere adımlarla. Artırmaya geç yetişen birisi sandık ilkönce. Ama bu genç asker toprak kaçkını idi. Soluğunu toprağa yedirdikten sonra gelmişti. Vera'nın yanından geçti. Durmadı. Görmedi. Gözüne toprak kaçmıştı. Göremezdi.

«Anne, dedi, anne nerdesin? Terhise geldim topraktan senin elinle. Anne nerde elin? Elini uzatsana anne.»

Tutuk bir sesle konuşuyordu. Dağ gibi Mrs. Valley, bu sesi elinden tuttu. Olanca hacmiyle yumuşadı, yumuşadı.

«Buradayım oğlum, burdayım Freddie, dedi. Korkma. Yanımdasın. Sen benim oğlumsun. Toprak sana yakışmaz. Ben seni toprağa harcamak için doğurmadım. Korkma oğlum korkma. Bu uykuyu başkaları uydurmuş. Gel otur yanıma. Gel gel bozayım bu uykunun aşısını. Sen benim çocuğumsun, topraktan, karanlıktan öteye. Nefesin ilkönce etimde hızlandı, elimde büyüdü.»

Freddie, dalgın ellerini dizlerinin üstünde kavuşturdu ve toprak rengi bir sesle konuşmıya başladı:

«Ama anne, dedi Freddie kanda yere değdi çocuğun ayağı. Ama yıldızlar düştü, çıkrıklar dondu. Ama çocuk harbe gitti. Çocuk şehit düşen toprağın, soframızdan sabah akşam eksik olmıyan diri toprağın hıncını almıya gitti. Ama çocuk baktı ki yarıda kalmış cesedi ve soluğu. Geri döneyim dedi, yüzüne kapatıldı dört mevsimin kapısı. Kan dışı, ses dışı oldu çocuk. Çocuğun gözlerinde kuşlar yuva kurmaz oldu. Kuşları nice severdim küçük

ken bilirsin. Bir kanaryam vardı. Hatırlarsın. Yeni bir kafes almıya gitmiştik. Param yetmemişti. Ucuz kafesleri gözüm tutmuyordu. En pahalısını alayım istiyordum. Pahalı kafesle sanki kanaryayı memnun edecektim hayatından, gözünü, kanadını boyayacaktım. Sonra hatırlıyor musun dayanamamaştım, bir sabah okula gitmeden özgür kılmıştım kuşu. Hikâyelerdeki uslu, iyi yürekli çocuklara benzemek için değil, kendime işkence etmek için. O gün derste epeyi ağlamıştım. Ama tatlıydı o göz yaşları.»

«Sonra anne!»

«İnsanları günden güne, şehirden şehire, kadından kadına, kitaptan kitaba, ölüme ileten zaman, çocuğun semtine uğramaz oldu. Dünya çekiliverdi çocuktan. Dudaklarında dünya dona kaldı. Çocuk anafora gitti. Güneş gözlerini dört açtı, mevsimleri altüst etti. Gözleri boş döndü. Evler odaları birer birer aradılar, döşemelerin altına baktılar, dama çıktılar. Evler boş döndüler geriye. Kuşlar ve çocukluğumdaki kanaryam ağaçları dalları sorguya çektiler, bulutlara el koydular. Boş döndü kuşlar, ağaçlar ve kanaryam. Önümüzü, ilerimizi görebilmek için, konuştuk. Ama yaralarda ışık kaskatı kesildi. Yaralar törenle açıldı. Yaramızın ağzıyla konuştu gece. Ve biz konuştuk geceyi uzaltmak için. Ama sesimiz yürek gibi ağzımıza gelmedi. Sesimiz, mide bulantısı ile çene kemiği arasında bir yerde yarı yolda kaldı. İncecik bir yağmur altında yürüdük, biz ölüler.

«Ölüler birbirine yabancıydı. Tanışmıya, merhaba demiye, el sıkışmıya, küfür etmiye, ellerini yaralarına götürmiye vakit bulamadan, nallarını deneyemeden ölmüşlerdi. Ölümü üzerimize aldık. Her şeyi unuttuk. Nasıl da gittik bir tutam ot, bir şiirin bir hecesini bile yanımızda götürmeden? Nasıl da vazgeçiverdik evrenden, unuturcasına et ve kemiği? Ölümden sonra ölümün gece kondoları geldi. Ölülerin başına karanlıklar dikildi. Ölülerin baş

ucunda kafa şişirdi, lûgatlar paralandı, toprak kemiklere pay verdi.»

Mrs. Valley elini Freddie'nin alnına götürdü. Uykularının yazısını sildi. «Freddie, dedi, Freddie oğlum, topraktaki payın toprağın gırtlağında kaldı. Boş ver artık köhne soluklara. Aranınca, istenince bulunur yenileri. Yeter ki aransın, yeter ki istensin. Uyan Freddie, uyan, insanlara nazır, güneşlere vâkıf sesinle.»

Sığınaklılar Freddie'ye sokuldular. Yenilemek için bir insanı, ölümün gözü önünde. Biletçi Tom, hokkabaz Tom, el çabukluğunun can damarından solukların en irisini kondurdu Freddie'nin başına. Tütüncü Gareth, Freddie'ye bir sigara sardı. Sigara kıtlığında tütüne hayır demek yoktu. Freddie bu sigarayla yeni soluğunu denedi. Sigaranın da soluğunun da dumanı doğru çıkıyordu. Vera geldi sonra Freddie'nin yanına ve hoş geldin dedi dünyaya, hoş geldin tenime, hoş geldin kollarıma ve gözlerime ve artırmaya. Sarhoş adam arka cebinden çocaman bir viski şişesi çıkardı. Freddie'ye uzattı. Freddie viskiyi kanma ekledi. Dirildikçe dirildi. Sonra Vera'ya baktı. Dışardan bir kanarya sesi işitildi. Viskide ve kanaryada Freddie. Ayağa kalktı. Hurrah dedi. Hurrah'larda hora tepti. Herkes hurrah'lara atıldı. Ve sonra bir türküdür tutturdu Freddie :

«Günlerin uzayıp kısalması, denizin kıyıyı ezberlemesi, Ölümün kanda kıvama gelmesi, ömrün adaleye sinmesi, çiçeklerde renklenmesi, yemişlerde tatlanması gibi,

Kadın erkeği tamamlasın, erkeğin alnında dalgalansın, Kadın erkeğin denizine dökülen ırmak olsun, denizin etinde filizlenen güneş olsun, balık olsun, gemi olsun.

Erkek karanlığı aralasın, kadını görmek için çırçıplak sağnağında, ve kıyıda dile gelsin şahmerdanları denizin.

Kadın erkeğin aklından geçtikçe kanından da geçsin, kulaklarında da çınlasın, kadın aklına gelince erkeğin, erkeğin sesinde uyansın kadın, erkekten kadına, kadından erkeğe helâl olsun yıldızlar. Kadın erkeğince aşırı, kalçalarında güneşin tadı, kalçalarına üşüşen esintilerin yuvarlak serinliği ve ağırlığı.»

Ve bu türkü ile Freddie'de kaldı son sözü artırmanın.

Londra, 1955

SIĞINAĞIN SON AĞZINDAN

GENE SIĞINAĞIN BAŞINdayım. Bir polis biraz ötede durmuş beni gözetliyor. Ne yapacağım sanıyor? Sığınağın çürük tahtaları dibine işemiye mi geldim sanıyor?

Sığınağın gerisin geri içindekileri gene başıma toplıyacağım. Forest Hill'deki eski sığınak geçmişteki gelecekteki tüm sığınakların toplamı. İlkin korkularla dolan. İlkin, çocukluğun kömürlükleri gibi. Yarasalar gibi uçuşan suskun çığlıkların dudaklara değdiği, dudakları kuruttuğu yer. Sonra çığlıklarda büyüyen insanların, korku bıkkınlığının ardından, ırmak gibi kadının hep aynı suların geceli gündüzlü falından utkan çıkmasında doğruldukları yer. Postacı Kızı Vera onun için geliyordu sığınağa. Elinde kalmasın diye teni. Kendine sakladıkça, tohuma kaçmasın diye bir sadaka gibi avucunda. (Yosmaların en kaldırımlısısın deyip duruyor babam bana. Ayıp artık. Eskiden mektupları ev ev dağıtırken kapılara vururdum.

Postacı geldi, gelin de alın mektupları der gibilerden. Çoğu günler gelip açarlardı da kapıyı. Şimdi kapılara el sürmekten bile korkuyorum. Mektubu kapı yarığından içeri atıyorum usulca. Yarığın krom kapağını iterken ödüm kopuyor gürültü yapacak da evdekileri uyandıracak ya da kapıya getirecek diye. Bazan kapı altındaki aralıktan itiyorum mektupları içeriye. Sana, ne diyorlar biliyor musun? Birahanede duydum. Postacının kızı, sokak gibi bir kadın. Geçmiyen kalmamış üstünden. Öyle diyorlar işte. Bizim de düşse bir yolumuz o sokağa, diyorlar. Birahanede duydum. Bunu söyliyen adamı, karşısındaki yavaşça dürttü, beni gösterdi. Ben görmezlikten, duymazlıktan geldim. Duymuş gibi görünsem ne gelirdi ki elimden? Max iyi ki buralarda değil, iyi ki öldü. Sen bugün yaptıklarını onun önünde de yapardın, biliyorum. Ne inanılmadık şeyler geliyor kulağıma. Ekmekçinin bile gözü varmış sende. Kocaman bir ekmek yapmış. Kadın biçiminde. Postacı Kızı Vera'dır bu ekmek, demiş. Ekmeğin üstüne tüller sarmış. İncecik. Sonra arkadaşlariyle sofraya oturmuş, tülleri bir bir soymuş ekmeğin üstünde, sonra bir oturuşta yemişler...)

Solukların dudaklara Mrs. Valley'nin, Postacı Kızı Vera'nın, o çaptaki süredeki etteki ışıktaki, memenin beşinci kıtasındaki, sülünün en kadınındaki kadınların uzun uzadıya elleriyle yazıldığı yer burası. Freddie'nin dirilmesi doğaldı. Sarhoşun arka cebindeki şişede ne vardı? Viski miydi, yoksa Mrs. Valley'nin viskiye dönen sütü müydü Freddie'yi ölüme sığmaz soluklarla donatan birdenbire? Biz şunu biliyorduk: Freddie'nin toprağın uyurkluğundan koparılması doğaldı. Toprak da bilir oldu, Mrs. Valley girince araya. Bugün Mrs. Valley'yi salt sığınağın tozlarında, küllerinde dolaşan, geçmiş günlerin ağzını arıyan kulağımda duyuyorum. Şimdi hangi gökten hangi yerin burçlarına dek bosunu boyutlarını dikmekte? Bilmiyorum.

Ama savaşta ölümde şom elini kıskıvrak insanlara açan toprağa karşı, araya girdiğini biliyorum. Ben ve benim alabildiğine içimdeki ötekiler, karşılık diye getiriyoruz her soluğu ağzımıza. Soluğumuz duvardan duvara büyüyüyor. Mrs. Valley'nin eliyle savuruyoruz soluğumuzun çatlaksız harmanını. Mrs. Valley'nin sütündeki andları içiyoruz.

Anadan anaya her ülkede, korkunun çamaşır suyu gibi büküle büküle giderilmesinde, gözlerden alçı gibi düşürülmesinde Mrs. Valley çıkıyor karşımıza anamızın löngözlerinden. Her anadaki çocuk onun odadaki, tarladaki, yayladaki eliyle dikilmekte. Bire inen iki tenin hep bir kanda konuşmasında. Serin çamura pirinci dikerken karnındaki çocuğu erkeğin salıverdiği kelebekler gibi taşıyan kadında, yemenili kırların sabanında, erdenlikteki kızın karnında, güneşin ilk şişkinliğinde, sonra yırtılan yaprakları altüst etmesinde ta «çabuklanan» çocuğa doğru ve çocukla birlikte ta yol alıncıya dek kendi içinden gün ışığına, sonra ellerine, saçına, saçının altındaki beyazlığına durmadan değgin ta erkeğe varıncıya, teninden boşanırcasına gözüne tutturduğu. Sonra siyah kadının sütlerine üşüşen ninnilerin gözeneğinde, gezmiye çıkarışında çocuğu için için mağaralarda.

Sığınağın soluğu başında bekliyorum. Belki sığınak soluğunu yitirmişti de beni bekliyordu. Ben de özlemlerin burçlarında, soluğunu kurmıya gelmişim içerdekilerin dönümüne doğru. İçerdekileri incelemiyorum. Dinliyorum. Diyorum ki içerdekiler incelenmez. Ufaklıkları yoktur, diyorum, ayrıntıları yoktur. Mrs. Valley nasıl incelenir? Mrs. Valley yudumlanmaz.

Postacı Kızı Vera nasıl incelenir? Teninin bembeyaz bağımsızlığına dönük gözler, kılın en kırkındaki usların dekteşi değil mi ki? Bu kadınlar incelenmez diyorum. Salt yol açılır onlara evrenin en bolundan. Vera'nın upu-

zun teni çarpıyor şimdi anıların perdesine. Çıplaklığında bile en aşınmaz, en aşılmaz biçimlere doğru giyinik. Her açıdan yeni bir gölgeye açılan, her gölgeden yeni bir ışığa gizli.

(Afiyet olsun ekmekçiye ve arkadaşlarına. Babam bunu bana utanmazlığın daniskasıymış gibi söyledi. Oysa ben orada olmayı isterdim. Bir göreyim isterdim. Nasıl demlenmişler tenimden buğdayda. Kaldırım da ne demek? Kaldırımda başka mı tenim? Yapraktakinden başka mı; çarşafların avucunda daha mı okunaklı sanki tenim? Ben tenimdeyim. İçime, ta içime baktı mı hiç babam? Baksa görecek. İçim bile ten. Babam, unuttu mu? Anamı eskite eskite, kendini de mi eskitmiş? Hiçbir erkek eskitemez beni. Ve salt onlar için eskitmiyeceğim, aşındırmıyacağım kendimi. Her günün dönemecinde beni bulsunlar, yoksun olmasınlar benden diye. Hiçbirine bağlanmadan, tümüne birden sedef sedef dağılarak sonra bellek gibi açılarak, kamaşarak sonra...)

Sığınak, ne günler geçirmiştik biz sende. Mr. Ellis sende duymuştu tohumların sesini, sende konuşmuştu tohumlarla. Vera sende artırmaya konulmuştu. Freddie sende bulmuştu aradığı soluğu. Kapını örten tahtalardaki suskunluğunu yırtacağım. İçerde yağmur suları birikmiş. Hangi suların içinden yükselecek sesin? Suların üstüne eğilmişim.

Sığınağın içinde bir soluk kımıldanıyor. Suların yüzü karışıyor,

Suların karışan yüzü içinden başka yüzler işleniyor bana doğru.

Bu yüzlerin sesleri var, son sözlerini durmadan söylemek için uyanan.

Vera başlamış bile. Sesi yüzüme değiyor:

(Kendimi verince yalnız kaldım ta tenimin martılarında. Gemiler arıyorlar dalgalarda izleyecek; denizin üs-

tü dümdüz; kim kim kıpırdatacak; ben denizin altında bekliyorum, martılar denizin dibine dalıyorlar, bir gemi görünüyor arasıra ta arkalarda, martılar gelsene diyorlar gemiye, açıl açıl açılsana biz seni bekliyoruz ilk damlasından beri kanadımızda biriken denizin, yaklaşsana, ayak sürtmesene uyuşuk yosunlarda, gelsene gelsene, biz seni bekliyoruz denizin yapyalnız tutarında. Karel'in koynuna girmek sorguya çekilmek gibi bir işti. Sorardı durmadan sorardı kola gibi yapışırdı soruları çarşaflara nasıl nasıl nasıl nasıl tatlı mıydı neler duydun söyle söyle de göreyim.

Ne diye sorardı böyle dilinde tüyler bitinciyedek yapışkan.

Ben deneme tahtası değilim.

Ondan önce başlamış benim basamaklarım.

Ben ona basamakların ta en ereğinden bakıyordum.

O bana basamakların ta dibinden soruyordu tatlı mıydı, diye.

Sanki sofrada karşıma oturmuş da soruyor: ağaç çileği tatlısı güzel miydi, diye. Oysa ağaç çileğini sevmem, çekirdek dolu, dişlerimin arasına kaçıyor ekmekçi sofraya oturmuş bana adadığı ekmeği yemiş bilseydim ben onun öyle yapacağını ekmeğin içinden çıkıverirdim damağına...)

Sonra Mrs. Valley'nin sesi geçti suların yerine. Mrs. Valley sesinin içinden bana doğru boşaldı:

(Ağacı dirilttiğimiz günün başına çağıracağım şimdi seni. Çıkar o günü anılarının arasından dimdik ortaya.

Mr. Ellis sığınağa gelmişti o gün Elma ağacı yemiş vermiyor ölümün yolunu siz gösterdiniz bana, ölümü ben sizden öğrendim, elmalarımı ben artık salt karanlığa yuvarlıyacağım ben size yemişimin bir çekirdeğini olsun yedirmiyeceğim diyor demişti Mr. Ellis ve ben kızmıştım

topunuzu birden yanıma alıp ağacın köküne okumıya gitmiştim neler neler okumuştum sonra?)

Mrs. Valley tümümüzü Mr. Ellis'in bahçesine götürdüydü o gün.

Nerde o ağaç göster bana demişti Mr. Ellis'e.

Mr. Ellis ağacı göstermişti.

Biz Mrs. Valley'nin ağaca söyliyeceklerini bekliyorduk. Ağacı karanlıktan nasıl yeni baştan yemiş yoluna getireceğini görecektik.

Ve şunları söylediğini duyduk Mrs. Valley'nin:

— Ölümü sana gösteren biz değiliz. Ölümü sana toprağın dibinden fısıldamışlar.

Sen ağaçsın senin ölümün başka. Benimsiyemezsin sen ölümlerin insanlara çevriğini. Dur şimdi bak neler diyeceğim kökünün kulağına.

Bak sana şimdi ölümü dinletceğim. Bak şimdi dinle de gör ay-ışığı çelik üstü kayınca nerelere kayarmış ette koltuklanan karanlığın burgusu, bak nasıl çoğalırmış etten ete ölümün birikmece suçları.

Derken karanlığa en yakından tanık Freddie
konuştu:
Su aygırları gibi seksen kulaç
bir uykuya batırıldık.
Durup dururken soluğumuzu aldılar
elimizden.
Olduğumuz yere yatırdılar sonra soluğumuzun
Kimse de sormadı
en iyi hangi yana dönünce uyursun? diye.

İçimiz çözülüverdi. Tepeden inme çarpmıştı karanlık. Oysa tepemizde güneşi muskalıyorduk. Güneşi usumuzdan çıkarmazsak, karanlık tutmıyacağını sanıyorduk soluğumuzun.

Dipçiklerin tahtasında arıyorduk güneşin uğurlarını. Nedir güneş foslayıverdi gözümüzde.

Kocaman muskanın kucağına döküldü ufak tefek muskalar.

İçimizden biri çıktı.

Bana birşey olmaz dedi, annem pantalonumu ütüledikçe evde.

Sonra soluğunun son perendesi oynandı dudağının ucunda.

Korktuk

ne ki ölürken bir bir sayarak öldük yıldızları
başkalarınca ergeç kavranacağını bilerek
bizden giden uğurların.

Toprağın altında ağır geçiyordu günlerimiz.

Zarar yok dedik,
köklerin dibinden
dallara yükselişini gözetleriz dedik yemişlerin
sonra belki biz bile dedik
yeni yemişler koyarız ağacın durup dururken anlağına.

Ve Mrs. Valley ellerini toprağa soktu. (Parmaklarım güclendirmek için ellerini kaskatı toprağa yürüten pehlivanı düşündümdü o sıra.) Toprağın içinde Mrs. Valley'nin elleri konuştu. Parmaklaşan sesin ağaca yayıldığım daldan dala sıçradığını, her yaprağın yeşiline küpe olduğunu duyduk.

Duyduk ki, Mrs. Valley'nin elindeymiş yeşilin soyu ve olayı.

Duyduk ki

Girmediği ölüm açmadığı çiçek

Yağmadığı yağmur doldurmadığı uçurum gizlenmediği şamar çizmediği şimşek yemişinin tadım yeni baştan başına getirmediği ağaç kalmamıştı Mrs. Valley'nin elmanın dibindeki ellerine

bitişik

öçlerin ayaklanmasında

Sonra Mrs. Valley ağacı yerinden çıkardı. Freddie'yi koydu ağacın yerine.

Diril diril dedi ilkin ağaca sonra Freddie'ye.

Sonra Freddie'nin örneğini aşıladı ağaca, soruları duyuldu sonra

VERECEK MİSİN VERECEK MİSİN YEMİŞLERİNİ BİZE ESKİSİ GİBİ YEMİŞLERDE UYANIK

Vereceğim dedi Freddie ağacın ağzından.

GERİ ALACAK MISIN ÖLGÜN YAPRAKLAR GİBİ SİLKECEK MİSİN SIRTINDAN İNSALCIL ÖLÜMÜN TÖVBESİNİ

Geri alacağım

Silkeceğim, dedi Freddie ağacın

yemişlere yeniden yatkın ağzından.

Ve ağaç Vera'ya verdi ilk ağzına gelen elmayı.

Kimse tıslamasın sakın, dedi Mrs. Valley.

İncil'de değiliz şimdi. Burası İncil'deki elmada öbeklenen kurdun irinli ağzına düşmedi daha ve düşmiyecek. Biz o kurdu taşımıyoruz kasıklarımızda.

(Babam'ın gözünde ekmekte günahlar mayalanmakta. Ama ne biliyor babam? Ben babamı anama ulaşmak için soyunduğu günler içinde göremiyorum. Ama anamı eskitdiğini biliyorum. Belki de soyunmadan eskitmiş. Giderayak ayaküstü çekmecenin içinde. Öyle olacak. Şimdi düşünüyorum ne kalıyor şimdi babamdan her gece soyunduktan sonra. Uyumak için çıkarıyor giysilerini artık, her zaman da öyle yapmış, anamın karşısına kökünün dibinden çıkmayı usundan bile geçirmemiş ne de başka bir YERİNDEN, giysilerinden sonra ne kalıyor babamdan? Bir hoşluk mu? Babam yatağa girerken giysilerini yatağın dibine halının üstüne yığıyor. Kirli şeyler gibi. Ama onları o kirli diye atmıyor yere. Daha kolayına geldiği için. Sabahleyin daha kolay bulmak için. Kapı arkasında çengele ya da iskemleye asmıyor. Elbiseler yerde

paçavraya benzemekte. Takma teninin takma parçalarını bir bir söken bir adam göziyle bakıyorum ona. Sabah kalkınca gözleri kapalı giyiniyor giysileri bir bir sırtına geçirdikçe biraz daha kendinde buluyor kendini. Ama bir gece önce giysileri birazcık yerinden oynatmış olsa birisi, şaşırıveriyor. Soluk darlığı içinde kollarını savuran bir adama dönüyor. Ekmekten elini çekmiş artık.)

Vera'nın sesi suların içinde pırıldadı. Ben bu sese çürük tahtaların arkasından baktım. Polis bana, karşı kaldırımdan bakıyordu. Ben Vera'nın suların dibine yatan diri kumlarında yürüyordum. Sular gözlerimde korlanıyordu. Bu korları soluğumda taşıyordum. Çürük tahtaların arkasında anıların suları akmakta. Çürüyen yıldızların arkasında suların saydamlığı var, duruluğu var. Bu sularda yürümek geliyor içimden. Bu sular etimde sözleşmiş. Bu sularda yerine getiriliyor yüzümde kuruyan yaprağı silen eller ve pancur gibi soluğun tümcesine açılan uzaylarım ve sığınağın içindeki bahçelere değginliğim. Sığınaktan kopma kocaman bir ışığa sap olmuşum. Ben bu ışıkta baltalıyorum durmadan hesabıma yatırılan külleri. Belki de bu külleri ben taşımışım, belki onun için yanacağım denli yanmışım, onun için küllerimin içinden yeni baştan güneşe dönmüşüm sulardaki ışığın sırtına yelesine atlıyarak ve bunca usta kesilmişim kaygan gölgelerden sıyrılıp sözümün mevsimlerine ayak basmakta.

Sığınağın sularıyla olanca sokakları yıkıyasım geliyor. Görünce herkes tanıyacak bu suları kemiklerinden beri taşıdıkları. (Tanımıyanlar, birdenbire yitirecekler sokakları.)

Sonra çamurda bile,
içli dışlı olmak bu sularla.
külde soluyan yıldızı bulmak sonra
ödemek sonra karanlığa borcumuzu buğusunu silerekten aynadaki umacının.

Etimin sözlüğünde konuşuyor gene sığınağın içindekiler.

Yeni bahçeler dikmiye gittim, diyor Mr. Ellis, toprağın insana çevrik her olanağında.

Evlere bahçelerde oturmayı bahçelerde oynamayı öğrettim diyor Mr. Ellis, bahçe deyip geçme diyor Mr. Ellis damlaya damlaya göl olacak bahçeler sürüngen kentlere karşı sonra diyor ki Mr. Ellis bahçeler bir araya gelecek sonra en pis sokağın en paslı evinin arkasındaki ağaç çocuklara başlıyacak yeni baştan ve kabuğuna yazılı sevgililerin avcuna vergi birdenbire tenlere.

Bahçeni sağlam dikersen, diyor Mr. Ellis, savaşın en uzunu bile yetmez bahçenin en küçüğünü tüketmeye.

Yanımdan çocuklar geçiyor.

Ağaç sözünü tutmuş.

Çocuklar gülüyorlar.

Sonradan büyüyecek bu çocuklar

AĞACIN KABUĞUNA YASLANACAKLAR YAZILA YAZILA

kabuğun altında uğuldıyan sulara kulak verecekler

suların en soluğunda elleri titriyecek

ağaçta bir kuşun kanadı ardına dek ürperecek

Mr. Ellis duyacak bunu,

Mrs. Valley dunyacak bunu,

POSTACI KIZI VERA DUYACAK bunu,

İki büklüm bir kadın bahçesinde dolaşıyordu. Toprağı çapalıyordu.

O kadını ben başka bir yerde gördümdü. Şimdi o da sığınağın çağırısında benden yana yansıyordu.

Penceresine bir şiir asmış kadın.

Ne diyor kadın şiirin sokağa çil çil dökülen hecelerinde?

Bahçe deyip geçmiyelim,
Ordadır tellim
Kuşun yaprağı,

Çiçeğin gagası, ışığın parmağı
Ve en çok bahçede yakınızdır
Tanrının sungusuna.

Ve kadındaki bahçenin elini öptüm, ve alnıma götürdüm bahçedeki kuşun yaprağını, çiçeğin gagasını, ışığın parmağını ve Tanrının darıları döküldü başıma.

Darıların ardından Vera'nın sesi yükseliyor sığınağın son ağzından:

(Ne yapayım istiyor babam? Çöllere mi taşımamı istiyor tenimin pırıl pırıl yeteneklerini? suya düşsün ve güneşinin dilini yutsun diye başlatılmamış tenim. Aydınlığın yetisindeyim, ben, denizin her gün getirdiği ilksiz elin gökçe kanında uyanan çakıl taşı. Sığınağın içindeki suların dibinde yeni baştan ellere ulaşacağım çakıl başında bekliyen. Tütüncü Gareth'in o gün gördüğü gibi çıkacağım sulardan. Güneşin ıslak kavalında.

Birisi bakacak olsa bacaklarıma evrenin
öbür ucunda,
BİLECEĞİM.

Özliyecek olsa biri beni,
düşlerin çıldıran sedeflerinde,
BİLECEĞİM.

Ve sedeflerin yıkılmasına meydan vermiyeceğim inci olacağım erkeğin avucundaki sürede. Hiçbir gün, gölgelerle, etsiz kemiksiz seslerle yetinmiyeceğim. En ürkek erkeği bile önüme çıkaracağım yalnızlığın kovuklarından. Yeter ki kanımda yürütmesin kovuklarını. Yoksa salt ben çıkarım suların içinden, yalnız, ama el-değmemişliğin parıltısında gene.

Babamın elinde olsa, şehvetlerin çöp tenekesine çevirecek içimi. Durmadan susturulan seviler kirlenecek, havuzlara katranlar dolacak. Yadsınacak bütün tenler. Salyaların uzaktan bakan sesine çarpılacaklar. Yahudi bir kız tanırdım. Adı Hannah. Birkaç dil bilirdi. Hepsini de ana

dili gibi. Bir vakitler telefon şirketinde çalışırmış. İngiltere ile Avrupa ülkeleri arasındaki telefon konuşmalarına bakan kızların bir iki dil bilmesi şartmış. Hannah'yı da onun için almışlar. Hannah bana bir gün anlatmıştı. Londra'da oturan bir kadın Paris'teki dostuna telefon edermiş. Birbirlerini hiç görmemişler. Yalnız mektup yazarlarmış birbirlerine başlangıçta, sonra işi telefona dökmüşler. Kadın her cuma saati saatine telefonu açar Paris'i istermiş. Hannah da kulak konuğu olurmuş erkekle kadının dediklerine. Ne yapıyorlar biliyor musun dediydi Hannah ne yapıyorlar dedim oluk gibi ürpertiler
sarkıtıyorlar telefon pencerelerinden
pencereler ardına dek açık sürüngen soluklarda
solukların çarşafları buruşuyor durmadan ben çarşafları dinliyorum
dediydi durmadan Hannah
havalarda eller dolaşıyor solukları kılçık kılçık eğirerekten
soluklar pencerelerden ellerin parmaklarını uzatıyor eğire eğire
saati saatine cumalarla
Hannah'nın kulağı hep bu ellerdeydi bu yatayların seslere çevrik iğrenç
ökselerinde
ökselerin salya gibi sarkıklığında
(biliyorum ben ama —Hannah adamın yüzünü merak bile etmiyordu kadını silmiş kadının penceresinde çörekleniyordu —
bu adamın yüzü tükrük gibi terlerle ıslanıyordu
tel boyu boşluğa yalnızlığa yivlenmiş belleklerde yürütülen kösnülerde)
Babam benim de Hannah gibi ya da
telefondakiler gibi mi olmamı istiyor?
O telefondakiler ne yaparlar karşı

karşıya gelseler? Sarılırlar mı
birbirlerine? Tenleri yüz yüze gelende
sevişirler mi? Hayır.
Alışmışlar bir kez onlar. Aydınlığı
gizliye gizliye kirletmişler. Birbirlerini görseler tanımazlıktan gelecekler yeryüzündeliklerini ıskalıyacaklar koşa koşa evlerine dönecekler
odalarının ıslak terli derisini geçirecekler üzerlerine. Telefona sarılacaklar o dem yeniden tanışacaklar
karşılıklı saralar birikecek örümcek
ağlarında.
Kanadıma açılır tellim
Ama ben bir martıyım.

Gökçe denizin tutarı. Martıyım martıyım ben gözlere durmadan bitişik.

Sonra Avrupa'da savaş bittiydi. Nasıldı o gün. O gün Mrs. Valley bütün ölüleri geri almıştı. «Savaş bitti artık, dediydi. Bugüne bakıp da daha deminki geçmişi unutayım, yeni baştan öleyim demeyin sakın. Unutmak ölmek demektir. Unuta unuta ölüm de nasır bağlar. Bir daha da gelmem sizleri uyandırmıya. Kazıyıp atıveririm tümünüzü birden içimden. Tümünüze yeter bu güneş. Sizin için yazdım aydınlığı. Sizden yana bitiyor dilimde aydınlığın tüy tüy andları. Gelin gelin artık bendeki kendinize.»

Evet. Erkekler dönecekti artık, karşılıklı çeliklerden.

Ölümü tetiğini kavramaktan nasır tutan parmaklar, kaval boylu kadınları martılara boyayacaktı. Beni bulacaklardı her martıda.

Birahanede toplanmıştık. Sonra beni aradınız. Vera, nerde dediniz. Ben Alvin'i alıp kaçmıştım. Tanıklara iletmek istiyordum tenimin gücünü. Alvin'in Sydenham

tepesindeki evine gittik. Evin büyük bahçesi vardı. Alvin annesinin kürk mantosunu almıya gitti. Bahçe şimdi karanlıktı. Alvin kürkü çimenin üstüne serdi. Karanlıkta kürk pıhtı gibi yumuşaktı. Ne yapacaksın dedim. Kürkün içinde yuvarlanacağım, dedi. Olmaz, dedim. Ben o kürkü aklından sileceğim, çıkaracağım dedim. Kibriti çakıp kürkü ateşe verdim. Kara kediler tutuştu. Sonra Alvin'in sakat elini gördüm. Yanan kürkün ışığında eline baktığımı gördü. Saklamak istedi. Ben elini elimin içine aldım. Alvin'in önünde dize geldim birdenbire. Bunun için mi bu kadar uzaklardasın, dedim. Bunun için mi kaçıyorsun? Kürkün külleri arasından martılar yükseldi. Ben Alvin'in elini öptüm.

Bilmiyordum, dedi Alvin, bilmiyordum.

Ama şimdi biliyorsun, dedim.

Evet dedi Alvin. Karanlıkta pırıl pırıl ellerle geldi bana.

Otu sende duyuyorum dedi.

Yaprağı sende.

Gözlerimi sende.

Sende uyanmak uğurlu. dedi.

Sen sen sen sen, dedi Alvin, birdenbire kaynağısın ellerimin

Sende seçtim yüzümü

sende seçtim yolumu sende el koydum olanca ereklere.

Bunları söylediydi o gece Alvin, tenimin kulağına.

Fena mı ettim?)

Hayır, dedi Mrs. Valley'nin sesi.

Hayır, dedi Gareth, temiziz artık tümümüz sığınağın anısında.

Hayır, dedi Mr. Ellis, martı kokuyor bahçedeki çiçekler.

Polis, karşı kaldırımdan yanıma geldi. Ne yapıyorsun, dedi.

Sığınaktakileri dinliyorum dedim.

Çürük tahtaların arasından içeriye baktı.

Kimler var ki içerde?

Söyledim.

Kimse yok içerde, dedi. Senin uydurman onlar.

Ben sustum bekledim. Sular çekilecek gibi oldu.

Sonra kocaman bir kahkaha uçuruldu sığınağın içinden.

Polisin külâhı devrildi.

Londra, 1956

YEDİTEPE'NİN NOTU

Feyyaz Kayacan 1919 yılında İstanbul'da doğmuştur. Orta öğrenimini Fransız St. Joseph Lisesi'nde yaptıktan sonra Fransa'ya gitmiştir. Paris'te Ecole Libre des Sciences'a devam etmiş, sonra Londra'ya geçerek orada ekonomi kurslarını bitirmiştir. Diplomasi mesleğinden çok sanat alanı kendi mizacına daha uygun geldiğinden, kısa bir süre sonra, Londra'daki sürrealist sanatçılar grupuna katılmıştır. O tarihten bu yana Londra'da olup B.B.C. Türkçe yayın servisinde çalışmaktadır. Geçen yaz aylarında bir tek defa Türkiye'ye gelebilmiştir. Devamlı olarak İngiltere'de oturmaktadır.

Feyyaz Kayacan, ilkin İngiltere'de Alex Comfort'un yardımıyle «Gèstes à Lamer» adlı fransızca bir şiir kitabı yayımlamıştır. Bundan başka Paris'te «Les Quatres Vents» dergisinde ve Londra'da «Poetry Folios», «Free Unions», «Poetry Quarterly», «News From Nowhere» dergilerinde ve «New Road 1943» adlı anolojide fransızca ve ingilizce şiirleri yayımlanmıştır.

Feyyaz Kayacan'ın Türkiye'de ilk yazıları «Yeditepe» dergisinde yayımlanmıya başlanmış, sonra yazar yurdumuzda çıkan çeşitli dergilere yazılar göndermiştir. Bu kitapta toplanan hikâyelerin çoğu «Yenilik» dergisinde çıkmıştır. Yenilik Yayınlarında «Şişedeki Adam» adlı bir kitabı daha vardır.

★

Feyyaz Kayacan'ın «Sığınak Hikâyeleri» parça parça dergilerde çıktığı sıralarda dikkati çekmiş ve hakkında bazı yazılar yayımlanmıştır. Onlardan birkaç satır buraya aktarıyoruz.

Bir sığınakta ölüm korkusu karşısında yeşeren yaşama sevincine, yaşama gücünün süt yeşili filizine ellerinizle dokunmak isterseniz bu yazıyı — Sığınak Hikâyesi— okuyunuz. Bu yazıyı okurken yer yer ünlü İngiliz heykeltraşı Henry Moore'un, Londra sığınaklarında çizdiği desenleri hatırladım. Yazıyı ölçtüm, yazı bal gibi ağır basıyordu...

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU
(Cumhuriyet gazetesi, 1955)

★

Feyyaz Kayacan (Sığınak Hikâyeleri'nde), ölüm gerçeğinin derinlerine inerken, insanların damdan düşercesine ölümlere götürülmediği, yaşamanın bir suç olmadığı günlere olan özlemini eşsiz bir ustalıkla veriyor.

VEDAT GÜNYOL
(Yeni Ufuklar dergisi, 1957)

★

Feyyaz Kayacan'ın her hikâyesi ileriyle doğru bir adım oluyor. Bu son hikâyesinde — (Postacı Kızı Vera Arttırmaya Nasıl Konuldu) — tabii çağrışımları kullanışındaki ustalık, anlatımcı (expressioniste) imajları, dil üstünlüğü ve kelimelere verdiği yeni güçle, üzerinde önemle durulacak bir yazar.

METİN AND
(**Forum** dergisi, 1956)

★

Feyyaz Kayacan'ın edebiyatımıza getirdiği yenilik, esas itibariyle birbirinde yabancı olan iki unsuru — Türk his ve tedaileriyle modern Avrupa edebî geleneğini — bu kadar yaklaştırmasıdır sanıyorum.

CAVİT ERGİNSOY
(**Forum** dergisi, 1956)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sığınak	5
Şair Alvin	14
Postacı Kızı Vera	20
Tütüncü Gareth	34
Postacı Kızı Vera Arttırmaya Nasıl Konuldu	50
Sığınağın Son Ağzından	64

YEDİTEPE
Kuruluşu
İSTANBUL
1950
GAZETESİ VE YAYINLARI

Fiyatı 200 Kuruş